

Izvorni znanstveni rad

UDK 796.525(497.57)“2002/2019”(091)

DOI: 10.54130/zl.12.1.5

Igor Eterović

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini

Braće Branchetta 20, HR-51000 Rijeka

igor.eterovic@uniri.hr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2232-0289>

Ivana Eterović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za kroatistiku

Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

isankovi@ffzg.unizg.hr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0446-8586>

NOVI PRILOG POZNAVANJU POVIJESTI LIBURNIJSKOGA PLANINARSTVA: DJELOVANJE HRVATSKOGA PLANINARSKOG DRUŠTVA „TRIS” LOVRAN (2002. – 2019.)

Hrvatsko planinarsko društvo „TRIS” (dalje: Društvo) u lokalnoj i regionalnoj planinarskoj i kulturnoj povijesti ostalo je gotovo u potpunosti nezamijećeno, a njegov rad potpuno nerasvijetljen. Tomu je svakako pridonio rad u sjeni dugovječnijih planinarskih udruga iz samoga Lovrana, ali i širega područja Liburnije, zbog čega nije uspjelo osigurati masovnije članstvo i djelovalo je prilično kratko. Njegovo djelovanje obilježile su inovativne ideje (npr. spajanje različitih aktivnosti na otvorenom – planinarenja/trekinga, raftinga i skijanja – u jedinstvenu planinarsku udruhu), ambiciozni planovi (npr. ekspedicija u Ande i izgradnja novoga planinarskog doma) i značajan doprinos lokalnom planinarskom i turističkom sadržaju (npr. informativne ploče uz planinarske staze). U radu se istražuje rad i djelovanje Društva, od njegova osnivanja (2002.) i prvih triju godina rasta i poleta sve do krize i posustajanja u radu te naposljetku njegova gašenja. Rad se temelji na analizi dostupnih arhivskih izvora iz nekoliko fondova, a temelj čini arhiva predsjednika Društva, koja sadrži iscrpne i prilično potpune podatke o cjelokupnu djelovanju Društva i njegovu članstvu te kronologiju njegovih aktivnosti uz brojne pojedinosti. Svojim istraživanjem i rasvjetljavanjem rada i djelovanja

HPD-a „TRIS” Lovran nastojimo dati prilog boljemu poznavanju povijesti ponajprije lokalnoga i regionalnoga planinarstva.

Ključne riječi: planinarstvo, rafting, skijanje, Liburnija, Lovran, Hrvatsko planinarsko društvo „TRIS”

1. Uvod

Krajem 20. i početkom 21. stoljeća na području Liburnije djeluje više osnovnih planinarskih udruga. Maticom je liburnijskoga planinarstva Planinarsko društvo „Opatija” Opatija (Eterović i Ružić 2021), iz kojega su se kasnije izdvojila tri nova planinarska društva: najprije 1984. Planinarsko društvo „Orljak” Opatija, koje je nastalo iz istoimenoga aktiva koji je djelovao unutar matičnoga društva (Eterović i Eterović 2021), a potom 1995. osamostaljenjem Republike Hrvatske i uspostavom novih jedinica lokalne samouprave Planinarsko društvo „Knezgrad” Lovran (Jurčić 2022) i Planinarsko društvo „Lisina” Matulji (Vrenc 2022). Takav nastanak i razvoj novih planinarskih udruga od prethodno postojećih i nije neka novost u planinarskoj povijesnici, no rijetkost je da planinarska društva u svojoj povijesti nisu ostavila temeljitije dokumentiranih tragova.

Takav je primjer djelovanje veoma slabo poznata Trekking, rafting i skiing kluba „TRIS” Lovran, odnosno Hrvatskoga planinarskog društva „TRIS” Lovran (dalje: Društvo). U ovome se radu istražuju rad i djelovanje te planinarske udruge, od njezina osnivanja 22. kolovoza 2002. do 19. listopada 2019., kada je službeno istekao mandat njezinim na zadnjoj održanoj sjednici skupštine izabranim tijelima, nakon čega se i dalje vodi kao aktivna u Registru udruga. Premda nije nikada službeno likvidirana, čini se da je njezino djelovanje stalo upravo u toj godini. Temelj je našega istraživanja temeljita analiza izvora koji se nalaze u osobnoj arhivi Silvana Raffaellija, kako onih „unutarnjih”, koji pripadaju arhivi same udruge, tako i onih „vanjskih”, koji se odnose na službenu dokumentaciju u vezi s registracijom udruge i status u Hrvatskome planinarskom savezu. Svojim istraživanjem i rasvjetljavanjem rada i djelovanja HPD-a „TRIS” Lovran nastojimo dati prilog boljemu poznavanju povijesti ponajprije liburnijskoga i istarskoga planinarstva.

2. Izvori

2.1. Arhiva Silvana Raffaellija

Najvažniji su izvor podataka četiri knjige koje je rukom ispisao predsjednik Društva Silvano Raffaelli, koje svojim sadržajem nude osnovicu za sustavnu rekonstrukciju povijesti Društva, ali i praćenje njegovoga rada, pojedinih aktivnosti te brojnih drugih planinarskih zanimljivosti vezanih s Društvom.¹ Riječ je o veo-

¹ Autori zahvaljuju sinovima pokojnoga gospodina Silvana Raffaellija Erihu i Robertu, koji su im trajno darovali sačuvanu obiteljsku arhivu koja se odnosila na HPD „TRIS” i planinarstvo. Uz

ma pedantnim zapisima, napose u počecima djelovanja Društva, u kojima zatječemo uredno vođenje članstva, detaljnost opisa pojedinih izleta i aktivnosti, ali i važne napomene koje se tiču osvrta osvrta Upravnoga odbora na sam rad Društva. Prve su dvije knjige uredno obrojčene, s početkom obrojčenja na unutarnjoj korici knjige, a bilješke su se vodile sustavno, sve redom pečatirane i ovjerene potpisom samoga Raffaellija, koji je vodio sve knjige i brinuo se o pojedinim zapisima. Da bi se bolje razumio kontekst sadržaja crpljena iz tih arhivskih izvora, u nastavku ćemo detaljnije predstaviti te knjige, a posebno motivaciju njihova nastanka, kako je i u njima samima ostalo zabilježeno.

2.1.1. Knjiga 1

Prva knjiga zavedena je kao „Zapisnička knjiga br. 1” s napomenom „Ova zapisnička knjiga ima 407 obilježenih stranica plus korice. 10. 09. 2002.”, uz potpis predsjednika Silvana Raffaellija (Knjiga 1: 1). Naslovljena je „Zapisnik sjednica upravnog odbora i proširenih sastanaka”, u zaglavlju stoji „Rafting – trekking – skiing klub T. R. I. S. LOVRAN” (Knjiga 1: 2), a rukom je ispisano 70 stranica. Svrha, motivacija i priroda te knjige jasno su naznačene na samome početku, s danim potpisom predsjednika i pečatom u podnožju:

Ova zapisnička knjiga otvorena je nakon utemeljenja kluba u cilju upisivanja rada upravnog odbora, donošenja odluka istog, i upisivanja zaključaka i dogovora na sastancima članova.

Knjiga je jedan od temeljnih dokumenata kluba i kao takva će po ispunjenju biti pohranjena u trajnu klubsku pismohranu.

U Lovranu 10. rujna 2002.

Raffaelli – predsjednik
[pečat i potpis] (Knjiga 1: 4)

2.1.2. Knjiga 2

Druga knjiga označena je samo kao „Knjiga br. 2” i donosi dvije vrlo važne napomene. Prva se odnosi na sadržaj i datum početka pisanja, a to je neposredno (dan) nakon osnivačkoga sastanka: „Imenik članova ima 196 obilježenih stranica plus korice. 23. 08. 2002.”. Druga se pak odnosi na datum zatvaranja (tj. prestanka vođenja) knjige članstva: „Imenik je zatvoren i stavljen u stalnu pismohranu 23. 03. 2009.” (Knjiga 2: unutarnja korica). Oba su datuma vrlo indikativna i značajna kao i njihov sadržaj jer je ta knjiga na neki način najbolje ogledalo Društva od njegova početka do kraja. Sama knjiga naslovljena je „Imenik upisanih članova od 22. 08. 2002. do”, gdje nije dopisan krajnji datum iako se on odnosi na datum zatvaranja knjige, tj. na sam kraj najaktivnijega razdoblja

četiri temeljne knjige u njoj se nalazi niz ostalih dokumenata i dopisa, od kojih smo se mnogima služili prilikom pisanja ovoga rada, uredno ih popisavši u popisu izvora. Cjelokupna darovana građa odlukom Izvršnoga odbora Katedre Čakavskoga sabora Lovran donesenom na sjednici 18. rujna 2025. nastavlja se trajno čuvati u arhivi Katedre kao dio građe za istraživanje povijesno-kulturne baštine Lovrana.

Društva, kako će se kasnije pokazati. U zaglavlju je navedeno „HPD Rafting – trekking – skiing klub T. R. I. S. LOVRAN” te znak društva u obliku pečata (Knjiga 2: 1). Rukom je ispisano 168 stranica.

Svrha, smisao i način vođenja imenika članstva dani su na početku:

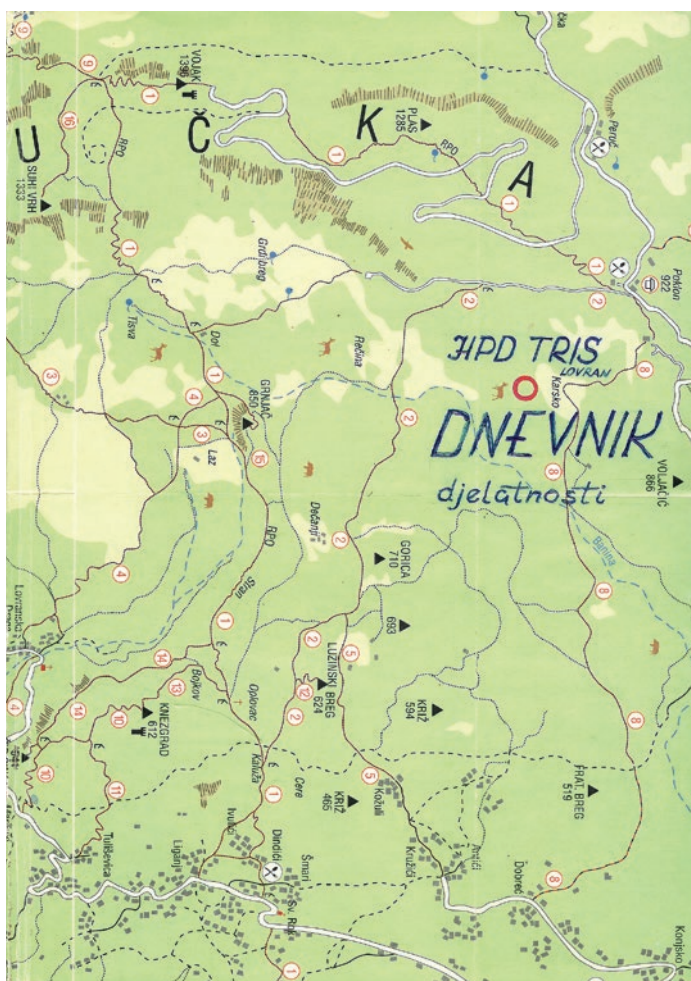
Ovaj imenik sadržava popis svih upisanih članova društva od dana utemeljenja 22. VIII. 2002. dalje tijekom vremenskog djelovanja društva.

U prvom dijelu je imenik članova po redu upisa i članskim brojem.

U drugom dijelu su osobni podatci, vrijeme djelovanja, vršenje dužnosti u društvu i dr.

Po ispunjenju, Imenik ide u stalnu pismohranu društva i otvara se novi sa popisom djelatnih članova prethodne godine. Lovran 23. kolovoz 2002. [potpis] (Knjiga 2: 3)

2.1.3. Knjiga 3

Slika 1. Knjiga 3 – prednja strana korica.

Treća knjiga ima samo kratku naznaku „Knjiga br. 3” te datum prvoga zapisa: „Knjiga otvorena 25. rujna 2002.” (Knjiga 3: unutarnja korica). Ima 90 ispisanih, nebrojčenih stranica, stoga ćemo se prilikom citiranja iz nje služiti datumom kao referentnom točkom. Na samome početku naznačeno je samo kratko u zaglavlju: „HPD TRIS klub LOVRAN”, pri čemu se čini da je pokrata HPD naknadno umetnuta (vjerojatno nakon promjene imena Društva, o čemu će biti više riječi nešto kasnije), a potom je urednim tiskanim slovima ispisana namjera autora, odnosno zamišljena svrha te knjige:

Knjiga za upis

Pohoda – raftinga – skijanja, raznih izleta i akcija kluba TRIS u obliku tehničkog opisa: imenima i brojem sudionika, vremenskih uvjeta, opisom pristupa (prometnih pravaca) do mjesta polaska na uspon, odnosno mjesta događanja, skicama i sl., ispenjanim metrima i godišnjim statistikama.

Od 2007. obvezno upisivati imena vodiča u pohodima i usponima / izletima te voditeljima u ostalim djelovanjima HPD TRIS. (Knjiga 3: prva stranica nakon korice)

Ako je imenik (Knjiga 2) svojevrsan pokazatelj članova koji su bili nositelji Društva, Knjiga 3 temeljni je izvor za detaljno praćenje osnovnih aktivnosti Društva i sustavnu analizu djelovanja njegovih članova. Knjiga je umotana u korice načinjene od turističko-planinarske karte Učke, a na prednjoj strani uredno je naznačeno tiskanim slovima „HPD TRIS LOVRAN – DNEVNIK djelatnosti” (*Slika 1.*).

2.1.4. Knjiga 4

Očito svjestan da prethodna knjiga ne može pokriti sve aktivnosti Društva, Raffaelli uspostavlja i četvrtu knjigu, koja nosi upravo takvu naznaku – „Knjiga br. 4” (Knjiga 4: unutarnja korica), a naslovljena je „Dnevnik trekking ~ rafting ~ skiing kluba TRIS Lovran”, s napomenom da je „dnevnik otvoren 25. IX. 2002.” (Knjiga 4: prva stranica nakon korice). Sadrži 52 rukom ispisane, nebrojčene stranice, stoga ćemo se na nju u daljnjem tekstu referirati naslovom (temom) i/ili datumom. Zamišljena namjera knjige lijepo je iskazana na samom početku:

Uvod u sadržaj dnevnika

Ovaj dnevnik otvoren je da bi ostao pisani trag o cjelokupnoj djelatnosti kluba.

Dnevnik će pisati članovi koji su na bilo koji način učestvovali u radu kluba.

Upisivati će se događaji, učesnici, zanimljivosti, anegdote, i sve ono što će što vjernije oslikati naš klub i njegove članove.

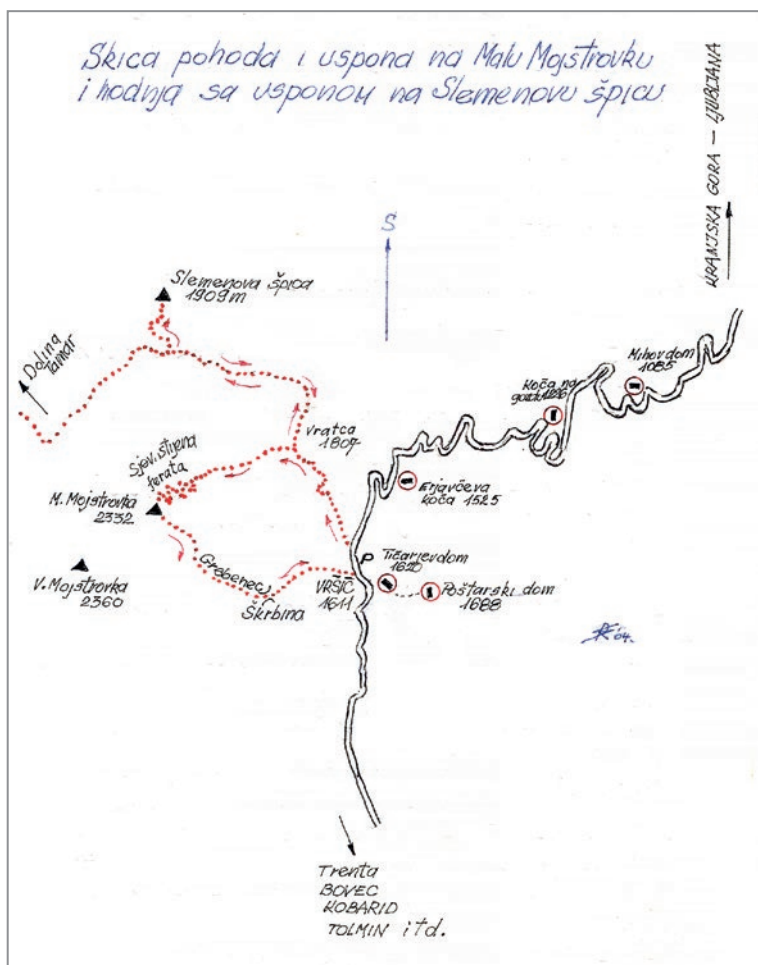
Neka to bude dnevnik pisan umijećem i srcem, uz puno ljubavi za ono što činimo u odnosu na klubsku prijatelj, na prirodu koju posjećujemo i koju volimo.

Lovran 25. IX. 2002.

[Potpis i pečat] (Knjiga 4: Uvod)

I ta je knjiga umotana u korice načinjene od turističko-planinarske karte Učke, međutim na prednjoj strani uredno je naznačeno tiskanim slovima „HPD

TRIS klub LOVRAN – Kronika djelatnosti”, usprkos tome što se unutra određuje kao „dnevnik”, možda i zato što je ime iskorišteno već za prethodnu knjigu, gdje – umjesto popisa pohoda i izleta – na koricama stoji da je riječ o dnevniku. Osim toga ta je knjiga zaista i pisana kao dnevnik, uključujući zapise S. Raffaellija u prvome licu s brojnim osobnim osvrtima, mislima i evaluacijama.

Slika 2. Skica uspona na Mojstrovku i Slemenovu špicu (Knjiga 3: 24. 7. 2004.).

Četiri opisane knjige ukazuju na dvije osnovne činjenice u vezi s djelovanjem Društva. Prvo, predanost predsjednika i sustavnost u vođenju tih knjiga, odnosno temeljne dokumentacije Društva upućuju na to da će Silvano Raffaelli od samoga početka biti nosivi stup Društva. Drugo, vidljiva je visoka razina entuzijazma i energije, ali i svojevrsna kreativna vizija – ne samo da se ostavi trajan trag već da on bude i primjereno zabilježen. Taj se entuzijazam ogleda u pomnu zapisivanju na desetke rukom pisanih stranica, a posebice u brojnim detaljima poput skica i tehničkih opisa pohoda i izleta (Slika 2.), čak i estetskoj

predanosti, koja se ogleda u umatanju dviju knjiga u planinarsko-turističku kartu Učke (*Slika 1.*), pri čemu su uzete dvije inačice karte prepoznatljive upravo po oznaci centralnog motiva koji se nalazi na objema, a riječ je o najvišem vrhu Učke – Vojaku.²

2.2. Ostali izvori

Kako je već istaknuto u prethodnome potpoglavlju, temeljni izvor za naše istraživanje bila je osobna arhiva Silvana Raffaellija, prije svega četiri opisane knjige, ali i druga dokumentacija sačuvana u njoj, među kojom valja spomenuti službene fotoalbume i druge fotografije, pohranjene inačice Statuta kao temeljnoga dokumenta udruge i različita rješenja, brojne skice (npr. znaka i pečata, planiranoga planinarskog doma i sl.), što je jednim dijelom znatno olakšalo istraživanje, ali nas i suočilo s pitanjem objektivnosti. Zbog toga smo se planirali poslužiti i drugim izvorima, ali osim arhive dugogodišnjega predsjednika Društva s drugom dokumentacijom nismo imali sreće.

Arhiva Hrvatskoga planinarskog saveza (u daljnjem tekstu: HPS-a) – kako ona koja se čuva u njegovu sjedištu u Zagrebu, tako i ona koja se čuva u Planinarskome muzeju u Samoboru – ne sadrži gotovo nijedan zapis o djelovanju Društva. Ipak, u spomenutoj osobnoj arhivi Silvana Raffaellija sačuvani su dio izvorne korespondencije s matičnim sportskim savezom i malen broj članskih iskaznica, što ukazuje na to da je Društvo barem u jednome razdoblju bilo njegovom članicom. Odredba o udruživanju u Hrvatski planinarski savez navedena je već u Članku 3. prvoga statuta (Statut 2002: 2), a u Raffaellijevoj arhivi nalazi se i preslika ispunjena, potpisana i pečatirana Obrasca za članice HPS-a s datumom 24. listopada 2005. (Obrazac 2005). Najranija sačuvana korespondencija s HPS-om u toj arhivi datira iz 2006., a najkasnija iz 2011. godine. Objašnjenje za činjenicu da u HPS-ovoj arhivi danas više nema nikakvih zapisa o toj planinarskoj udruzi nudi nam sačuvani dopis HPS-a s početka 2011., u kojemu se upozorava Društvo na to da će biti izbrisano iz registra članstva ne bude li podignulo članske markice (Ispis 2011). Jedina dva podatka u arhivi HPS-a o toj planinarskoj udruzi nalazimo stoga u zapisnicima sa sjednica Izvršnoga odbora, koji je na svojoj sjednici održanoj 21. srpnja 2003. jednoglasno donio odluku o njezinu primanju u članstvo HPS-a, a na svojoj sjednici održanoj 24. siječnja 2011. ponovno jednoglasno donio odluku o njezinu brisanju iz članstva jer nisu naručili markice za 2010. godinu niti se očitovali o poslanome dopisu; nakon toga se HPD „TRIS” više ne spominje.³

² Nismo uspjeli identificirati o kojim je točno izdanjima karte riječ, no izvjesno je da se radi o izdanjima s prijelaza 20. u 21. stoljeće. Sigurno je da je riječ o dvama izdanjima iste karte, koja se razlikuju tek u sitnim detaljima poput obilježja na upravo spomenutu Vojaku, tj. skici kule kao prepoznatljiva simbola Vojaka i Učke. Karta, odnosno korica knjige time može i sama poslužiti kao svojevrsan izvor iako je primarno simboličan „omot” knjigama planinarskoga sadržaja, tj. posvećenima planinarstvu.

³ Zahvaljujemo glavnom tajniku Hrvatskoga planinarskog saveza Alanu Čaplaru na danim informacijama.

Nažalost, arhivu opatijske ispostave Upravnoga odjela za opću upravu i pravne poslove Primorsko-goranske županije, u kojoj je pohranjena službena građa vezana s postupcima upisa novih udruga i izmjena u Registar udruga, odnosno službeno dostavljeni podaci vezani s redovnim i izbornim skupštinama udruga s područja Općine Lovran, a tako vjerojatno i ona vezana s HPD-om „TRIS”, ni smo uspjeli dobiti na uvid. Unatoč tomu pojedini dokumenti sačuvani su ponovno u osobnoj arhivi Silvana Raffaellija (statuti, zahtjevi za upis u Registar udruga, rješenja o registraciji i sl.). Na temelju njih možemo pratiti i „vanjsku” povijest Društva.

3. Osnivanje nove planinarske udruge

Početkom tisućljeća Silvano Raffaelli bio je već iskusan djelatnik u sportu (Hemar 2024), a napose u planinarstvu, u kojemu je među ostalim bio jedan od dvaju inicijatora pokretanja, priređivač Statuta i osnivač PD-a „Knezgrad” u Lovranu, čiji je bio i predsjednik sve do 2002., odnosno formalno do 2003. godine (Hemar 2024; Jurčić 2022: 123, 125).⁴ Međutim prije isteka toga predsjedničkog mandata, već krajem prethodne, 2002. godine, Raffaelli pokreće inicijativu za osnivanje novoga planinarskog društva, koje bi imalo veći opseg djelovanja i uključivalo aktivnosti izvan samoga planinarenja. Tako dolazi do inicijativnoga sastanka (inicijativne skupštine Društva) 22. kolovoza 2002., koji se uzima kao službeni početak rada, na kojemu se sastaje 13 „članova poticajnog odbora”: Silvano Raffaelli, Robi Lenac, Ondina Draščić, Bojana Janković, Tatjana Lenac, Aleksandar Savić, Alen Bušljeta, Anela Propadalo, Marko Lupetina, Lara Kožul, Senka Kirša, Vali Franković i Valter Franković (Knjiga 2: 5).⁵ Predsjednik toga odbora Silvano Raffaelli biva izabran i za predsjednika novoga društva, kako jezgrovito možemo saznati i iz imenika članstva, gdje kod njegova imena

⁴ U imeniku članstva Društva za njega stoji: „u planinarstvu od 1957., član planinarskih društava: PD Torpedo Rijeka 1964.–1969., PD Opatija 1982.–1984. Utemeljitelj i predsjednik HPD Knezgrad od utemeljenja do studenog 2002. (1995. – 2002.). Od 1998. do 2001. dopredsjednik županijskog planinarskog saveza. Od 2003. član U. [Upravnog, op. a.] odbora istog saveza i predsjednik 2004. do 2005.” (Knjiga 2: 19). Hemar navodi ponešto drugačije podatke, prema kojima bi Raffaelli bio članom PD-a „Torpedo” 1964. – 1971., a u Planinarskom savezu Primorsko-goranske županije dopredsjednik 1998. – 2002., član Izvršnoga odbora 2002. – 2004. i predsjednik 2004. – 2005. (Hemar 2024: 297; 2025).

⁵ U zapisima postoji određena neusklađenost, vjerojatno proistekla iz nepreciznosti ili naknadnih unosa i reinterpetacija činjenica. Tako nalazimo podatak da su ovdje navedeni članovi „poticajnog odbora” zapravo „utemeljitelji” Društva, tj. članovi osnivačke skupštine, a da je uz njih dvoje – Silvana Raffaellija i Ondinu Draščić – bio kao treći član poticajnog odbora i Bruno Viskić (očito u nemogućnosti dolaska na osnivačku skupštinu). Ukratko, tri su člana potaknula osnivanje, a dvoje od njih, zajedno s 11 drugih članova, 22. kolovoza 2002. sastalo se na osnivačkoj skupštini Društva, koju uzimamo za njegov službeni početak (Knjiga 2: 46). Vedran Janković upisan je pogrešno na toj stranici kao jedan od utemeljitelja, ali pogreška je naznačena kratkim podvlačenjem imena i upisom na samom početku imenika: „greškom upisan 22. 8. 2002.” (Knjiga 2: 5) iako je uz njegovo ime taj podatak ostao bez ikakve napomene ili ispravka dana učlanjenja (Knjiga 2: 27).

stoji: „predsjednik poticajnog odbora – član utemeljiteljske skupštine 22. 08. 2002. Predsjednik društva od 22. 08. 2002.” (Knjiga 2: 19). On ujedno preuzima niz temeljnih aktivnosti u radu Društva djelujući kao vodič, markacist i voditelj planinarske škole (Knjiga 2: 19).

Koncept novoga društva bio je prilično inovativan i uz planinarenje kao temeljni oblik aktivnosti promicalo je i rafting i skijanje kao aktivnosti na otvorenom.⁶ Tako je u *Zahtjevu za upis u Registar udruga*, koji je 25. rujna 2002. podnesen opatijskoj ispostavi Službe za opću upravu Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, u rubrici *Ciljevi i djelatnosti* navedeno sljedeće: „Športsko-rekreativna djelatnost u sekcijama kajakaštva (rafting), planinarstva (trekking) i skijanja” (Zahtjev 2002). Naziv udruge u tome zahtjevu navodi se u obliku „Rafting-trekking klub TRIS – Lovran”, skraćeno „RTS TRIS – Lovran”.

U službenome odgovoru opatijske ispostave na taj zahtjev, upućenu „TREKKING RAFTING I SKIING KLUBU ‘TRIS’ LOVRAN” 18. listopada 2002., zahtijeva se dopuna priložene dokumentacije, među kojom prije svega usklađivanje Statuta s novom inačicom Zakona o udrugama, a upozorava se i na potrebu usklađivanja naziva udruge sa Zakonom o sportu i Zakonom o udrugama, odnosno upućuje na nedosljednost naziva udruge: „inače u zahtjevu za upis u registar udruga, u Zapisniku [sa sjednice osnivačke skupštine, op. a.] i u Statutu navodite različite nazive udruge” (Zaključak 2002: 2).⁷ Tražena je dokumentacija trebala biti dostavljena u roku 15 dana, u suprotnom će opatijska ispostava Službe za opću upravu Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji odbiti zahtjev za upis u Registar udruga.

Nije nam poznato što se u međuvremenu dogodilo s tom odredbom, ali u Raffaellijevoj arhivi nalazimo Rješenje o upisu u Registar udruga Republike Hrvatske od 19. svibnja 2003., u kojemu se odobrava upis udruge *Trekking, rafting i skiing društvo „TRIS” Lovran*, skraćeno „TRIS” Lovran (Rješenje 2003a: 1). Istim je rješenjem službeno ovjeren Statut donesen na sjednici osnivačke skupštine 22. kolovoza 2002., u čijem su Članku 6. precizirani ciljevi i djelatnosti kojima se oni ostvaruju:

Ciljevi društva jesu poticanje i razvijanje planinarstva, skijanja i raftinga, sportske rekreacije te organiziranje i provođenje svih drugih oblika tjelesne aktivnosti radi unapređivanja zdravlja svih osoba, posebno djece i mladeži.

Ostvarivanje ciljeva iz stavka 1. ovog članka Društvo ostvaruje slijedećim djelatnostima:

⁶ U prigodnu intervjuu povodom pet godina Društva Raffaelli ovako sažima povod njegovu osnivanju: „Povod utemeljenju ovoga društva je želja da se na ovom području organizira društvo koje će dinamičnije i intenzivnije djelovati na području planinarenja. Danas planinarenje nije samo puko uspinjanje, već ono u sebi krije cijeli niz različitih sadržaja kojima ‘poligone’ upravo pružaju brda i planine, pa tako govorimo o visokoturnom skijanju odnosno skijanju po neredenim stazama visokog gorja i planinskih masiva, raftingu odnosno kajakarenju po divljim vodama i brojnim utrkaama dnevnom, višednevnim ili noćnim kojima nije cilj osvojiti vrh već određenu dionicu ponekad dugu čak i preko sto kilometara preći u što kraće vrijeme.” (Spasojević 2007: 28)

⁷ Nedosljednost u samome nazivu udruge može se pratiti i narednih godina.

- okupljanjem djece, mladeži i drugih zainteresiranih osoba radi bavljenja planinarstvom, skijanjem i raftingom i sportskom rekreacijom,
- poticanjem i promicanjem planinarstva, skijanja, raftinga i sportske rekreacije kao oblika tjelesne aktivnosti od interesa za unapređivanje zdravlja,
- organiziranjem i stručnim provođenjem stalnih i povremenih rekreacijskih programa i drugih programa,
- organiziranjem savjetovanja, predavanja, i drugih stručnih skupova o potrebi bavljenja planinarstvom, skijanjem i raftingom i sportskom rekreacijom,
- upravljanjem sportskim objektima radi provođenja sportske rekreacije,
- školovanjem i usavršavanjem vlastitog stručno pedagoškog kadra,
- praćenjem zdravstvenog stanja i organiziranjem posebne zdravstvene zaštite članova,
- suradnja s drugim istovrsnim i sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu,
- obavljanjem drugih poslova koji doprinose ostvarivanju ciljeva osnivanja utvrđenih ovim Statutom. (Statut 2002: 3)

U Članku 5. Statuta iz 2002. godine preciziraju se pečat i znak Društva (Statut 2002: 2):

Pečat Društva je okruglog oblika, promjera 30 mm, koji je obodno ispisan punim nazivom Društva, a u sredini pečata je znak Društva. [...] Uz obod pečata ispisan je naziv i sjedište Društva. [...] Isti znak se koristi za memorandumne, a za potrebe razničarskih poslova i na članskim iskaznicama, koristit će se pečat promjera 20mm.

Znak Društva je u obliku stilizirane planine trokutastog oblika, koji je zajednički za sve tri temeljne djelatnosti Društva: trekking, rafting te skijanje. Planine uokviruje otvorena linija nejednake debljine, a počinje od podnožja sa lijeve strane i završava na istoj strani 2mm ispod početka. Linija simbolizira tok rijeke od izvora do ušća koja utječe u more. Ispred planina ispisan je naziv društva, velikim štampanim slovima bijele boje, nagnutim u desno i obrubljenim crnom linijom 0,2mm debljine. [...] U podnožju znaka upisana je godina utemeljenja Društva. [...] Boje kluba su plava koja simbolizira nebo i vodu te bijela za snijeg.

Na sjednici Skupštine 17. lipnja 2003. bit će donesene izmjene i dopune vezane s navedenim člancima, koje su prihvaćene *Rješenjem o upisu promjena* opatijske ispostave Službe za opću upravu Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji od 3. srpnja 2003. godine (Rješenje 2003b). Riječ je o neznatnim preinakama (Izmjene i dopune Statuta 2003):

Ciljevi društva jesu poticanje i razvijanje planinarstva kao temeljne djelatnosti i sekcija; skijanja i raftinga, te u sklopu narečenog organiziranja i provođenja svih drugih oblika sportske rekreacije i tjelesnih aktivnosti radi unapređivanja zdravlja svih članova, posebno djece i mladeži.

Pečat društva ima oblik pravilne kružnice promjera 30 mm. U sredini je znak Hrvatskog Planinarskog Saveza oko kojeg je uz obod ispisan Planinarsko – kajakaško i skijaško Društvo TRIS – Lovran.

Za ovjeravanje financijskih i uredskih dokumenata koristi se pečat istog oblika i sadržaja, promjera 20 mm.

Znak Društva je u obliku stilizirane planine trokutastog oblika koji je zajednički za temeljnu djelatnost Društva; planinarsku i djelatnost sekcija: kajakaške i skijaške. Planine uokviruje otvorena linija nejednake debljine, a počinje od podnožja sa lijeve strane

i završava na istoj strani 2 mm ispod početka. Linija simbolizira tok rijeke od izvora do ušća gdje utječe u more.

Ispred planina ispisan je naziv društva, velikim početnim slovima bijele boje, nagnutim u desno i obrubljena modrom linijom 2 mm debljine. Između kružnica koje uokviruju znak ispisan je naziv (engleska inačica) društva i sjedište Društva.

U podnožju ispod naziva upisana je godina utemeljenja Društva. [...]

Boje kluba su plava koja simbolizira nebo i vodu te bijela za planine i snijeg.

Dok su u prvome Statutu sve tri sekcije bile određene kao ravnopravne: „Tri temeljne sekcije su trekking, rafting i skijaška sekcija.” (Statut 2002: 10), sada se ta odredba mijenja i glasi: „Temeljna djelatnost Društva je planinarstvo, a sekcije unutar Društva su kajakaška sekcija i skijaška sekcija.” (Izmjene i dopune Statuta 2003: 2) Iako je prvotan spoj različitih aktivnosti vjerojatno bio zamišljen kao inovativna ideja koja bi mogla okupiti širu paletu zaljubljenika u prirodu i time u startu osigurati masovnije članstvo, pokazalo se ipak da izostanak kritične mase aktivnih članova, a napose u pojedinima od tih aktivnosti, može predstavljati gubitak fokusa i rasipanje energije. Promjena u određenju temeljne djelatnosti mogla je stoga biti potaknuta potrebom jasnijega uklapanja u uzuse HPS-a i usklađivanja Statuta s njegovim, zbog čega će s vremenom biti izmijenjen i sam naziv udruge.

Primjerice na preslici ispunjena Obrasca za članice HPS-a s datumom 24. listopada 2005. navodi se naziv *Hrvatsko planinarsko društvo TRIS klub Lovran* ili *HPD TRIS klub* te se u Raffaellijevoj bilješci ističe da je odluka o novom nazivu donesena na izornoj skupštini 18. listopada 2005. (Obrazac 2005) iako je u to vrijeme prema važećoj inačici Statuta još uvijek bio službeni stari naziv udruge. Odluka o novom nazivu udruge bit će donesena na izornoj skupštini 26. siječnja 2011., kada se puni naziv mijenja u *Hrvatsko planinarsko društvo „TRIS” Lovran*, a skraćeni naziv u HPD „TRIS” Lovran, što će sa sobom povući i odgovarajuće promjene u pečatu i znaku Društva (Izmjene i dopune Statuta 2011). Promjena u nazivu udruge službeno je odobrena Rješenjem opatijske ispostave Službe za opću upravu Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji od 16. studenoga 2011. (Rješenje 2011).

4. Prve godine i razvoj djelatnosti (2002. – 2004.)

Odmah nakon inicijativne skupštine, održane 22. kolovoza 2002., Društvo započinje s radom, a prva „proširena sjednica kluba T.R.I.S.”, što se izvjesno odnosi na proširenu sjednicu Upravnoga odbora, donosi neke bitne odluke za daljnji rad Društva. Prvo, određuju se sljedeći potrebni administrativni koraci: upis u Registar udruga, što je preduvjet za daljnje udruživanje (npr. u Hrvatski planinarski savez), ali i za sudjelovanje u lokalnom proračunu matične Općine Lovran, tj. to je uvjet „kako bi se klub natjecao za učešće u proračunu općine” (Knjiga 1: 6). Druga točka dnevnoga reda bila je posvećena određivanju visine članarine, koja je određena na sljedeće iznose: „za seniore 150,00 kn, za juniore (do 18 godina)

70,00 kn”⁸, a koja bi vrijedila do „određivanja nove članarine na idućoj godišnjoj skupštini kluba.” (Knjiga 1: 7) Treća tema bila je odluka o početku uređenja službenih društvenih prostorija, koje su se nalazile u nekadašnjem društvenom domu u Lovranu, inače dulje vrijeme sjedištu većine lovranskih udruga.⁹ Raffaelli je uspio svojim poznavanjima i kontaktima nabaviti zavidnu količinu doniranoga materijala za početak uređenja društvenih prostorija (Knjiga 1: 7). U sljedećoj se točki dogovarala već prva aktivnost Društva, a riječ je o raftingu 15. rujna 2002. na Kupi. Posebna je točka sadržavala raspravu o važnosti rada s mladeži kao jedine nomen koraku prema stabilnoj budućnosti Društva:

Članovi su zaključili da treba što ranije započeti sa učlanjivanjem mladeži kako bi se za taj dio članstva uradili programi za edukaciju i primjereno sudjelovanje u djelatnosti kluba. (Knjiga 1: 8)

Tim nastojanjem vodstvo je pokazalo svijest o tome da bi osnovna djelatnost svakoga planinarskog društva trebali biti rad s mladima i edukacija. To je vrijeme kada na području Liburnije takvih sadržaja nedostaje i proteći će još dosta vremena do trenutka kada će sustavan rad na edukaciji mladih pionirski započeti najjače liburnijsko društvo – Planinarsko društvo „Opatija” – 2016. godine (usp. Eterović i Ružić 2021: 196–202). Posljednja je točka prve sjednice bila i rasprava oko „grba”, odnosno znaka Društva koji je donesen, a naljepnica sa znakom unesena je i u zapisnik sjednice (Knjiga 1: 8; *Slike 3. i 4.*).

Slika 3. Pečati Društva.

Slika 4. Znak Društva.

⁸ Tečaj kune kao tadašnje hrvatske valute krajem rujna 2002. godine iznosio je 7,34 kune za 1 euro, odnosno 7,5 kuna za 1 američki dolar („Kuna od 2002. do danas” 2025).

⁹ Konkretno, riječ je o nekadašnjoj Vili Urania, u kojoj je sjedište imala većina lovranskih udruga, uključujući i Katedru Čakavskoga sabora Lovran, sve do povrata imovine vlasniku (riječ je o nacionaliziranoj imovini nakon Drugoga svjetskog rata). Vila Urania nalazi se na današnjoj adresi Šetalište maršala Tita 84.

Ostvarenje ambicioznih planova u „gustu” ritmu pokazalo se već na samom početku nemogućim, stoga je sjednica planirana za sedam dana ipak održana tjedan kasnije. U zapisniku sa sjednice 24. rujna 2002. doznajemo o uspješno realiziranoj prvoj aktivnosti Društva, a riječ je o raftingu na Kupi (Knjiga 1: 9). Na raftingu dan prije, 23. rujna 2002., u Sloveniji od mjesta Osilnice do Bosljive Loke bilo je pet članova Društva, a Raffaelli je uz detaljan opis izradio i estetski impresivnu skicu (Knjiga 3: 23. 9. 2002.). U Dnevniku kluba nalazimo detaljnije informacije o samome izletu, a koliko je taj prvi izlet Društva inspirirao samoga predsjednika, svjedoči sljedeći zapis: „I na koncu jedna moja misao; potrebno nam je malo ljepote, malo sreće i ljubavi i naš će život biti bogato ispunjen kao škrinjica puna dragulja.” (Knjiga 4: 23. 9. 2002.)

Posebno je zanimljiv zapis o točki posvećenoj uputama o potrebnoj opremi za „trekking” i savjetima koje je dao predsjednik vezano s njezinom nabavom:

[...] (planinarske cipele, naprtnjača, jednodnevna pojasna torbica, sigurnosni pojas, zviždaljka, kutijica za prvu pomoć, planinarski štapovi, dereze, kaciga). Dogovoreno je da će se organizirati [odlazak; izostavljena riječ, op. a.] u Kranj i Ilirsku Bistricu radi zajedničke nabavke opreme. (Knjiga 1: 10)

Ovdje najprije u oči upada termin *trekking*, koji je u izvornu konceptu Društva stavljen u osnovnu aktivnost. Naime očito ponukan tadašnjim trendovima, a i problemima u vezi s terminologijom, koji do danas nisu sasvim razjašnjeni ni u hrvatskoj ni u inozemnoj planinarskoj zajednici (Eterović 2023: 87–158), Raffaelli nastoji tim terminom pokriti razne oblike hodanja u planinskom okruženju, možda kao manje zahtjevan oblik planinarenja koji ne uključuje penjanje. Međutim dodatno je zanimljivo što u taj oblik kretanja planinom uključuje i zimske uvjete, stoga su u osnovnu opremu uključeni dereze¹⁰ i kaciga, što bi danas moglo izazvati čuđenje.¹¹

Već na sljedećoj sjednici izrađuje se plan djelatnosti i raspravlja o mogućoj ekspediciji u Ande u 2004./2005. godini. Premda je Raffaelli napravio inicijalni plan s brojem dana, razdobljem aklimatizacije i odabranim ciljevima te su se zbog složenosti projekta izabrali i članovi organizacijskog odbora ekspedicije i rok izvršenja početka razrade programa od 30 dana (Knjiga 1: 11–12), vrijeme će pokazati da je to bio prevelik zalogaj za mlado društvo. Dogovorena je radna akcija uređenja prostorija te sljedeće aktivnosti: izlet na Mangart i radni sastanak

¹⁰ Specijalizirana oprema koja se stavlja na obuću (metalni šiljci) namijenjena ponajprije hodanju po ledu i tvrdom snijegu.

¹¹ Velik broj današnjih izleta u osnovnim planinarskim udrugama, što je općepoznata pojava, tendira izletništvu i odmiče se od planinarenja u klasičnom smislu, a koje uključuje kretanje u svim vremenskim uvjetima, uključujući i snijeg. Stoga Raffaellijeve napomene o opremi, pogotovo uzmemo li još u obzir da u svojim statistikama jasno razlikuje „planinarske pohode” od „izleta” (v. npr. Knjiga 3: statistika od 9. 2. 2005. do 30. 8. 2008.), jasno ukazuju na to da je i taj svojevrsan povratak klasičnu planinarenju jedan od lajtmotiva osnutka Društva i njegove zamišljene aktivnosti. Detaljnu studiju o terminološkim pitanjima vezanima s planinarenjem i planinarenju bliskim (srodnim) aktivnostima v. u Eterović 2023: 87–158.

s predstavnicima planinara u Općini Sauris u talijanskim Karnijskim Alpama (Knjiga 1: 12). Na radni sastanak u Sauris otišlo se već 7. prosinca 2002., nakon čega predsjednik zaključuje da je to povezivanje s „planinarima iz ovog slikovitog kutka u Karnijskim alpama¹²” prošlo kao „sve u svemu lijep i koristan put u kojem smo dogovorili daljnju suradnju” (Knjiga 4: 7. 12. 2002.).

Do početka 2003. na radnim akcijama sudjelovao je niz članova i uređenje prostorija brzo se privodilo kraju, pri čemu najveći obol u radnim satima daju Silvano Raffaelli (40) i Bruno Viskiđ (16), nekolicina članova s po 6 radnih sati (M. Lupetina, D. Saftić i S. Antunović), a ostali članovi pripomažu kroz manje radne akcije uključujući se u uređenje s nekoliko radnih sati (Knjiga 1: 17).

Do kraja godine Društvo uspijeva organizirati planinarski pohod s Platka na Snježnik, na kojemu 28. 10. 2002. sudjeluje šest članova. Usprkos magli uspinju se od podno Radeševa preko Rimskih vrata na vrh, zadržavaju u domu na Snježniku (koji je tada još bio u funkciji) i kroz Grlo kružno spuštaju na Platak, gdje ručaju u Domu Sušak (Knjiga 3: 28. 10. 2002.; Knjiga 4: 28. 10. 2002.).

Na sjednicama Upravnog odbora i sastancima članova redovito se izvještava o ostvarenim aktivnostima te se planiraju nove, no pojavljuju se i novi sadržaji, odnosno inicijative. Tako je već pri samome početku rada Društva, na sastanku članova 29. listopada 2002., dogovoreno da bi se započelo s edukacijom članova:

Edukacija članova će započeti u tijeku iduće zime. Teorijska predavanja održavati će

S. Raffaelli – trekking – 12 sati + 20^h prakt. [praktičnog, op. a.] prikaza

A. Savić – rafting – 4 sata + 12^h -//- -//-

R. Lenac – skijanje – 4 sata + 8^h -//- -//- (Knjiga 1: 14)

Riječ je dakle o planiranju svojevrzne planinarske škole kombinirane s edukacijom u ostalim aktivnostima koje pokriva djelatnost Društva, a to su rafting i skijanje. Paralelno s tom idejom, prirodno se razvila i potreba za promocijom Društva, stoga se planiralo tiskati i letak „za prikaz djelatnosti kluba i isti se dostaviti u op. [opatijsku, op. a.] gimnaziju i hotelijerski fakultet [u susjednoj Iki, op. a.]” (Knjiga 1: 15) Usprkos „žalosno slabom odazivu članova” (Knjiga 1: 23), škola je održana, ali letci nisu pronađeni te se ne zna je li do tiska uopće došlo.

S 2003. godinom započinje planiranje konkretnih izleta, posjet Mariboru i davanje podrške Janici Kostelić u skijaškoj utrci (slalom) na Zlatnoj lisici te dvodnevno zimovanje u planinarskom domu u Frbežarima (Knjiga 1: 17–19). Nažalost, izlet u Maribor na skijaški slalom, na koji je išlo 16 članova, nije prošao slavno, jer čitamo da su „zakasnili na prvu vožnju, a ni povratak nije bio bolji.” (Knjiga 3: 26. 1. 2003.) Ni sama vožnja autobusom nije protekla ugodno zbog „nestašnih” putnika iz susjedne Općine Mošćenička Draga, no ni na tome nisu stali problemi jer je incidenata bilo i uza samu stazu (Knjiga 4: 26. 1. 2003.).

¹² U izvorniku upisano malim početnim slovom.

Početak 2003. održan je i izlet osam članova na Kamenjak, po stazi koja je bila „pokrivena s dvadesetak centimetara snijega”, a koji je protekao u vrlo dobrom raspoloženju, ako je suditi o zapisima u Dnevniku (Knjiga 4: 2. 2. 2003.).

Zimovanje pak u planinarskom domu u Frbežarima, koliko god sadržajno i lijepo, održalo se uz pojedine incidente (Knjiga 3: 8. – 9. 2. 2003.). Iako su se neki morali vratiti već u subotu, ukupno je sudjelovalo 14 članova, a napominje se da su članovi „iskušali svoje skijaške sposobnosti”, da je „ozračje bilo dobro” i da su „svi iskazali želju da se ponovno dođe” (Knjiga 3: 8. – 9. 2. 2003.).

Slika 5. Sa zimovanja u Frbežarima 8. – 9. 2. 2003. Skijalište na Rudniku (Arhiva Silvana Raffaellija, Fotoalbum 1: 17).

Usprikoš s pomenutim problemima Društvo kreće s gustim ritmom redovitih planinarenja i u ožujku 2003. održava čak četiri izleta – svakoga vikenda. Prvi pohod bio je iz Gornjeg Jelenja na Tuhobić (1109 m) i kružno preko izviđačkoga doma u Lepeni do ishodišta, a na njemu je bilo šest članova (Knjiga 3: 9. 3. 2003.). Drugi izlet bio je hodački ambiciozniji i na njemu je pet članova Društva uspelo kružno obuhvatiti većinu vrhova Lovranštine polazeći od prijevoja ceste kod zaseoka Oraj i Oplovca na Lužinski breg (624 m), potom na Goricu (710 m) i dalje preko Rečine na Grnjač (850 m) te na Knezgrad (612 m) i Šipičin vrh (541 m) pa natrag do ishodišta (Knjiga 3: 16. 3. 2003.).¹³ Treći „trekking”, odnosno

¹³ Riječ je o jednoj od najatraktivnijih ruta na Lovranštini, stoga se izleti lokalnih planinarskih društava na te vrhove organiziraju u raznim kombinacijama, a njihov objedinjeni posjet predlaže se i u planinarskoj obilaznici *Po vrhovima Učke i Čičarije* kojom su svi (osim Šipičina vrha) dodatno planinarski promovirani i valorizirani (VUĆ 2025).

planinarska hodnja¹⁴, bio je još bolje posjećen, u okviru kojega se jedanaest članova s Poklona uspinje na Planik te istim putem vraća do ishodišta (Knjiga 3: 23. 3. 2003.). U četvrtome je pohodu sudjelovalo samo pet članova, a otišlo se od Male Učke preko Sedla na Vojak (1401 m) i istim putem natrag (Knjiga 3: 30. 3. 2003.).

Međutim sve veći problem postaje održavanje „hladnog pogona”, o čemu svjedoči potreba za određivanjem pomoćnika tajnika, „koji će pomoći sadašnjem tajniku oko neodloživih tajničkih poslova”, a za kojega je predložen Marko Lupetina (Knjiga 1: 23). Upravo će on u narednim godinama postati desna ruka predsjedniku u realizaciji svih aktivnosti Društva.¹⁵

U travnju je održan izlet iz Brgudca na Brajkov vrh i Županj vrh te istim putem natrag (Knjiga 3: 6. 4. 2003.) te izlet iz Lovranske Drage preko Slapa do Laza i izvora pod Lazom te povratno kružno preko Bojkova na ishodište (Knjiga 3: 20. 4. 2003.).

Ponovno oživljava ideja društvene ekspedicije pod nazivom „Ande 2005” te je predložen Organizacijski odbor u sljedećem sastavu: Silvano Raffaelli, Senka Kirša, Lara Kožul, Marko Lupetina, Ana Perak i Saša Antunović (Knjiga 1: 24). Ekspedicija je bila tema niza sastanaka tijekom 2003. (npr. Knjiga 1: 28–29, 30), no lajtmotivom je većine sastanaka problem omasovljenja članstva, odnosno potreba za sustavnim radom na povećanju broja članstva. Da je to prioritet i da je već rano bila potrebna nova energija, naslućuje se iz problema u vezi s funkcionalnim radom samih tijela. Naime osim već spomenuta određivanja pomoćnika tajnika uskoro dolazi do prijedloga kooptiranja novih članova u Upravni odbor (6. 5. 2003., M. Lupetina, S. Antunović i L. Kožul; Knjiga 1: 26).

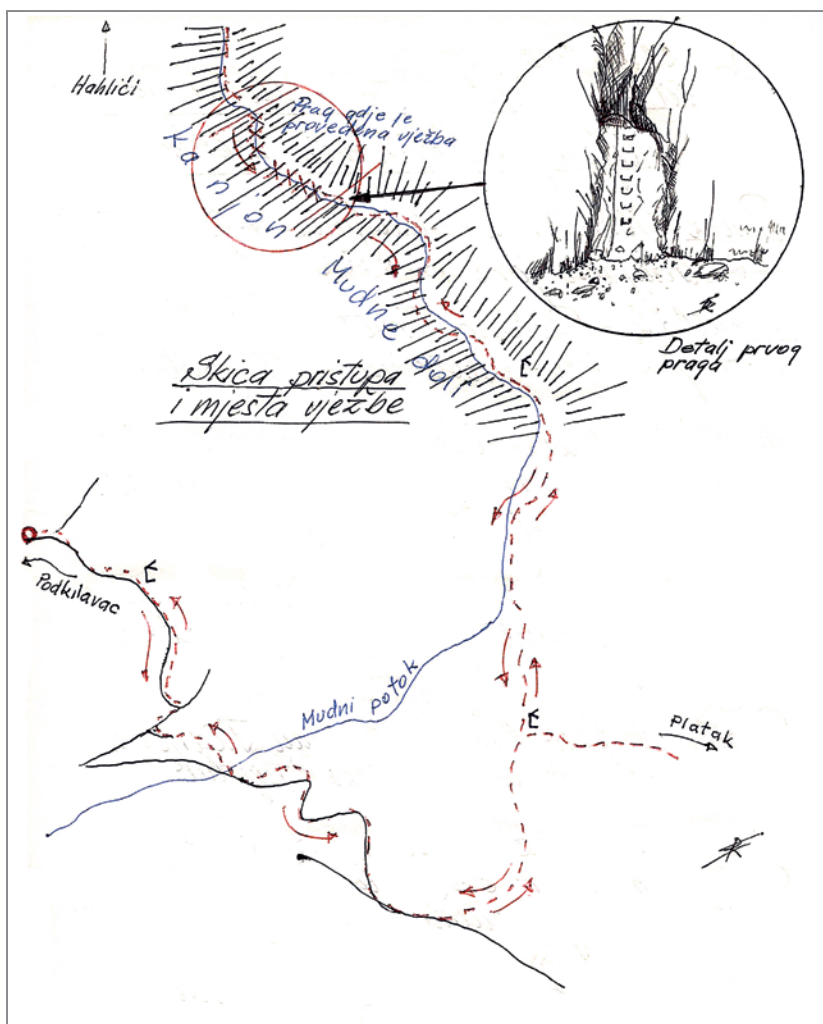
U svibnju se nastavlja intenzivniji ritam izleta, vjerojatno vezan i s održavanjem spomenute planinarske škole jer je taj mjesec održano čak pet izleta. Najprije su samo tri člana otišla iz Skrada u Zeleni vir i Vražji prolaz, a potom je šest članova posjetilo iz Lokava park-šumu Golubinjak i spilju Lokvarku. Potom se pet članova iz Ravna uspjelo na Viševicu, a sljedećega vikenda isti je broj članova iz istoga ishodišta otišao „preko puta”, na Zagradski vrh. Posljednji izlet u svibnju bio je uspon šest članova sa Zavižana na Veliki Zavižan, Zavižansku kosu i Vučjak (Knjiga 3: 1. 5. 2003.; 4. 5. 2003.; 11. 5. 2003.; 18. 5. 2003.; 25. 5. 2003.).

Od početaka se planiraju izleti u Julijske Alpe, i to na Krn i Batognicu (Knjiga 1: 25), odnosno Malu Mojstrovku (Knjiga 1: 27), ali i povremeni rafting

¹⁴ Činjenica je da su sudionici najvećim dijelom išli makadamskom cestom do odvojka za sedlo između Malog i Velikog Planika. Vrijedno je istaknuti da su ta dva vrha spojena s vrhom Ošalj u planinarski mnogo zanimljiviju grebensku stazu u suradnji Planinarskoga društva „Opatija” i Istarskoga planinarskog saveza, koji su to uključili u svoje obilaznice: prvi u planinarsku obilaznicu *Po vrhovima Učke i Čičarije*, a drugi u novo izdanje Istarskoga planinarskog puta (VUĆ 2025, IPP 2024).

¹⁵ Uz Raffaellija on je jedini član od članova utemeljitelja koji trajno ostaje cijelo trajanje Društva od njegova utemeljenja. Uz njega je ostao zapis: „član utemeljiteljske skupštine 22. 08. 2002; član U. odbora društva od 1. 03. 2003. v. d. dopredsjednik društva od 25. 02. 2005., dužnost potvrđena na redovnoj god. skupštini 2007., 2011. i 2015.; pročelnik za planinarstvo od 31. 12. 2005. i pomoćnik pročelnika za obrazovanje u planinarskoj školi za članove.” (Knjiga 2: 37)

izleti (Knjiga 1: 27). No prije početka ljetne alpske sezone, a izvjesno u okviru edukacije članova upravo za takve uspone¹⁶, održana je u kanjonu Mudne doli „vježba u korištenju planinarske opreme”, koju je vodio S. Raffaelli određujući se kao „vodič instruktor” za troje članova koji su se odazvali, a sa svrhom da „bi se izvježbalo korištenje sigurnosne planinarske opreme na osiguranom planinarskom usponu (sajle i želj. stepenice).” Sačuvana je i impresivna skica s crtežom detalja prvoga praga (Knjiga 3: 1. 6. 2003.).

Slika 6. Skica pristupa i mjesta vježbe kretanja na osiguranim putovima održane u Mudnoj doli 1. 6. 2003. (Knjiga 3: 1. 6. 2003.)

Spomenuti su alpski izleti i održani, što je privuklo nešto više članova. Na jednodnevni izlet na Mojstrovku 22. 6. 2003. odazvalo se deset članova, od kojih

¹⁶ U dnevniku nalazimo sljedeći zapis: „Ova vježba je bila korisna i zbog skorog odlaska u slovensko velegorje gdje će korištenje opreme biti i korisno i neophodno.” (Knjiga 4: 1. 6. 2003.)

se većina nikad nije kretala osiguranim planinarskim putovima (feratama), a prema skici i zapisu svi su se uspeli sjevernom stranom po vrlo zahtjevnu osiguranom putu (tzv. Hanzovoj poti), što je za tako malo Društvo bio priličan uspjeh.¹⁷ Zahvaljujući svojoj privlačnosti Mala Mojstrovka bit će mjesto povratka članova Društva i narednih godina.

U srpnju su održana dva domaća izleta. Prvi je bio pohod na Bjelolasicu, na kojemu je sudjelovalo osam članova. Drugi je bio rafting na Kupi, gdje je došlo do modifikacije početnoga plana i premještanja nizvodno uslijed niskoga vodostaja rijeke (Knjiga 3: 7. 7. 2003.; 27. 7. 2003.).

U kolovozu se ponovno krenulo s alpskim izletima. Najprije jednodnevni izlet na Storžič, koji „nije uspio, jer se na vrh nije išlo jer smo na Kališče [na kojem se nalazi planinarski dom pod Storžičem, op. a.] stigli tek u 12h” (Knjiga 3: 3. 8. 2003.). Deset dana kasnije slijedio je centralni društveni izlet, i to četverodnevni, a na kojemu se pet članova uspelo na Krn (14. 8. 2003.) iz Lepene preko Krnskih jezera te na Mangart (16. 8. 2003.) talijanskim, normalnim smjerom pristupa. Na tome izletu sudionici su uspjeli posjetiti i muzej u Kobaridu (Knjiga 3: 13. – 17. 8. 2003.). Taj je izlet ostavio jak dojam na predsjednika Društva¹⁸, a napose možda i zato što mu je Mangart, koji je pohodio nekoliko puta, „najdraža planina, [...] jedinstven i neponovljiv” (Knjiga 4: 13. – 15. 8. 2003.).¹⁹

Do kraja 2003. godine održani su usponi na Risnjak (rujan, 11 članova), Snježnik (listopad, 7 članova) i Sisol (prosinac, 7 članova) (Knjiga 3: 7. 9. 2003.; 10. 2003.; 14. 12. 2003.)

¹⁷ Raffaelli stoga zapisuje: „Za sve osim za vodiča [Raffaellija, op. a.] i djelomično za Draščić i Rutar, ovo je bio prvi susret sa sajlama osiguranim planinarskim putom.” (Knjiga 3: 22. 6. 2003.)

¹⁸ Taj prvi alpski izlet s Društvom ostavio je jak dojam na Raffaellija, koji uz zapis o prvome noćenju u Domu pri Krnskih jezerih bilježi: „Koliko smo puta u našim planinarskim lutanjima promatrali tu beskrajnu zvijezdanu raskoš u tihim noćima alpskih visova želeći upiti tu ljepotu i htjeti da tako ostane zauvijek.” A potom se uz drugo noćenje i kratak izlazak pred Dom na Mangartskom sedlu prisjeća svojih mladih iskustava noćnoga neba i dodaje: „Nebo nad našim prebivalištem je bilo neopisivo lijepo sa toliko zvijezda koliko ih nisam vidio još od onih dječaćkih dana kada sam na izviđačkim taborima noćio pod šatorima, a u noć izlazio na stražu i divio se toj nebeskoj raskoši.” (Knjiga 4: 13. – 17. 8. 2003.)

¹⁹ U dnevniku ostaje zabilježeno da je, nakon što je fotografirao impresivan vidik s Mangarta na greben Ponci i Rateški Mangart sve do Travnika, zapisao: „oni koji su pohodili planine – oni koji su u tišini pobožno upijali ljepote tajanstvenih visina, – oni koji su udisali okrijepljujući dah njihovih, studom obavijenih sjenovitih gudura, oni su svojim dušama darovali neponovljivo bogatstvo spoznavši da su dijeleći to sa drugima doživjeli nešto za što je vrijedilo pružiti ljubav, uložiti vrijeme, trud i iščekivanje. Planine su nam to vratile neprocijenjivim [!] darovima.” Kasnije dodaje: „Neizmjerno volim prirodu no samo me planina potpuno obuzima i ispunjava svaki djelić moje duše.” (Knjiga 4: 13. – 17. 8. 2003.) Posljednja je misao nešto što će brojni planinari potpisati kao neizostavan element ugrađen u temeljni *credo* svojega odlaska u planinski krajolik i osobni identitet. Naime planina i planinski krajolik upravo su ona prirodna značajka u interakciji s kojom planinar zaista jest planinar, odnosno prakticira planinarenje. Za argumentiranje u prilog toj tezi v. Eterović 2023.

U knjizi pohoda i izleta Raffaelli daje sumarni tablični pregled svih održanih izleta od početka rada Društva do kraja 2003., poredanih kronološki, s pripadnim datumima, prijednim visinskim metrima te brojem sudionika, a podno tablice nudi malu sumarnu statistiku u kojoj stoji:

19 uspona sa ostvarenih 10.774 m

2 izleta

2 raftinga (Kupa)

1 vježba (Mudna dol)

1 zimovanje (Tršće – Frbežari)

U svim pohodima i izletima učestvovalo je ukupno 41 član/članica²⁰

(Knjiga 3: Djelatnost HPD TRIS kluba od 23. 9. 2002. do 14. 12. 2003.)

U okviru pak markacističke djelatnosti planirana je suradnja s Javnom ustanovom „Park prirode Učka” i izvid „mogućnosti označavanja i ujedno uređenja jedne nove staze (kratice) iz smjera Kozarice do Zuba”, čime bi se skratila „planinarska staza iz Male Učke do Sedla za oko 20-30 minuta.” (Knjiga 1: 34) Na svu sreću, budući da postoji ionako prevelik broj staza u zaštićenom području Učke, a pogotovo je prostor oko Sedla iznimno osjetljiv na eroziju, ta ideja nije realizirana. Planirala se i staza s prijevoja Peruć na vrh Krog i dalje na vidikovac Stražicu (Knjiga 1: 34), a te su staze kasnije zaživjele u okviru Land Art staze Stražica – Sapaćica („Land Art staza Stražica – Sapaćica” 2021), odnosno dijelom u okviru planinarske obilaznice *Po vrhovima Učke i Čičarije* (VUĆ 2025: 21–22). Razmišljalo se i o markiranju staze od izvora Šenčiva voda (istočno od Male Učke) do usjeka između grebena Arguna i Suhog vrha, čime „bi se za planinare koji dolaze uz smjera Moščeničke Drage (Trebišća i Podtrebišća) ili [bi] išli u tom smjeru skratio uspon na Suhi vrh i Vojak ne skrećući sa smjera ili odlaska obilaznim putem preko Male Učke.” (Knjiga 1: 35) S obzirom na posebno osjetljivu floru prostora oko Arguna (zaštićene biljke) i faunu oko Suhog vrha (gnijezda zaštićenih ptica), ali generalno i sve masovniju posjećenost planina i prekomjernost planinarskih putova, realizacija tih projekata već u startu nije naišla na plodno tlo, stoga nisu ni ostvareni.

Početak 2004. obilježio je radni posjet delegacije Društva, odnosno Općine Lovran (Silvano Raffaelli i Edi Primožić) Saurisu u Karnijskim Alpama, gdje se dogovarala „suradnja u društvenim djelatnostima” (Knjiga 3: 10. 1. 2004.). Izleti su se održavali smanjenim ritmom u odnosu na prijašnju godinu, pa je tako održan u veljači samo izlet na vrhove Lovranštine, na kojemu je sudjelovalo sedam članova (Knjiga 3: 15. 2. 2004.), a u ožujku zimski uspon na slovenski Snežnik, na koji je išlo osam članova (Knjiga 3: 15. 3. 2004.), da bi uspon na isti vrh u ljetnim uvjetima u srpnju ponovilo pet članova (Knjiga 3: 4. 7. 2004.). U među-

²⁰ Na sljedećoj je stranici dan popis svih članova s brojem sudjelovanja na izletima. Sudeći po tome, najaktivniji su bili sam predsjednik Silvano Raffaelli (svih 25 izleta, i to kao vodič), Marko Lupetina i Lara Kožul (21), Saša Antunović (15) i Bruno Viskiđ (10) (Knjiga 3: Učešće članova u aktivnostima od 2002. do 2004.).

vremenu u lipnju Raffaelli vodi članove dječjega sportskog kampa u Mrkoplju na Čelimbašu (Knjiga 3: 24. 6. 2004.).²¹

Na sjednici Upravnog odbora 15. 6. 2004. utvrđuje se da se planirani program „dobro odvija”, ali i dalje „uz preslabo učešće članova (u prosjeku od 4 do 5 članova [...])” (Knjiga 1: 36).

U srpnju Društvo ostvaruje izlet u Julijske Alpe i ponovno se uspinje na Malu Mojstrovku, pri čemu se četvero članova opet uspinje zahtjevnijom, Hanzovom poti na vrh, a Raffaelli s jednom članicom odlazi na laganu hodnju do vrha Slemenove špice jer se nije osjećala spremnom za uspon po ferati (Knjiga 3: 24. 7. 2004.). Drugi izlet u Alpe i zapravo centralni višednevni izlet Društva ostvarilo je devet članova u Dolomite od 3. do 6. kolovoza u područje Villnösstal, u masiv Le Odle. Namjeravan je uspon na vrh Sas Rigais (3025 m), no zbog lošega vremena većina grupe dolazi tek do doma Gampenalm (2050 m), odnosno sedla Mittagscharte (2597 m), a tri su člana „unatoč očite opasnosti prekršili dogovor i otišli na Sas Putiu [2874 nmv]”, no „srećom sve je dobro prošlo”²² (Knjiga 3: 3. – 6. 8. 2004.; v. Knjiga 4: 3. – 6. 8. 2004.).

Aktivnost zamire do listopada, kada se četiri člana uspinju na Medviđak (Knjiga 3: 3. 10. 2004.), odnosno šest članova odlazi na pohod u okolici Huma i Kotli (Knjiga 3: 17. 10. 2004.), a krajem listopada članovi sudjeluju i u logistici prve planinarske pustolovne utrke Učka Night Trek u okviru jubilarne Marunade (Knjiga 3: 26. 10. 2004.). Treba reći da su članovi Društva Ivan Blečić i Saša Antunović osvojili četvrto mjesto od ukupno 25 prijavljenih, što je bio lijep uspjeh na toj zahtjevnoj noćnoj utrci od Plomina preko Šikovca, Vojaka i Planika do Korita (Knjiga 4: Učka Night Trek).

U studenome 11 članova sudjeluje na izletu u Grobničke Alpe, gdje se penju na Nebesa, a zbog jake bure odustaju od planiranog uspona na Crni vrh i Primorski Klek (Knjiga 3: 7. 11. 2004.). U istom mjesecu održan je i izlet sedam članova u zaleđu Medveje kod Lovrana (Knjiga 3: 11. 11. 2004.). U prosincu je održan izlet u kanjon Vele Drage, na kojem sudjeluje pet članova.

²¹ Riječ je očigledno o ljetnim nogometnim kampovima za mlade kadete, koje je Raffaelli organizirao niz godina (2004. – 2009.) u Mrkoplju i u Gerovu. V. Hemar 2024: 298.

²² Uslijed razočaranja neuspjelim usponom na Sas Rigais, za što i sam Raffaelli tužno primjećuje da se „[s]jednosatno hodanje [...] nažalost nije isplatilo”, drugi dan troje članova bez znanja ostalih odlučuje krenuti na Sas Putiu. Raffaelli koji se kao vodič osjećao odgovornim ostavlja upečatljiv zapis: „Nije potrebno naglašavati kako je to bilo neodgovorno i opasno. Sas Putia je osamljeni planinski masiv, za lošeg vremena posebno opasan zbog izloženosti udarima munja. Nisam bio miran dok se kasno popodne nisu vratili živi i zdravi. Bio sam zbog njihovog hira ljut i staloženo sam im objasnio što su učinili, a da mene kao vodiča nisu obavijestili”, a sve iz osobnih ambicija, odnosno samo zato, kako je jedan član rekao, „jer su pred kraj pohoda htjeli ispenjati barem jedan važan vrh.” (Knjiga 4: 3. – 6. 8. 2004.) Sve koji planinare, a napose one koji su ujedno planinarski vodiči, itekako zaprepastava takvo ponašanje članova grupe jer su osobne ambicije možda i najopasnije subjektivne opasnosti u planini, koje često vode u fatalan ishod.

Raffaelli ponovno nudi sumarnu tabličnu statistiku, sa sažetim zaključkom, koji je znatno skromniji u odnosu na prethodnu godinu:

11 uspona sa ispenjanih 6330 m

1 izlet

2 nadzor (Night trek Učka)

U svim pohodima, izletima učestvovalo je ukupno 20 članova²³ i 20 gostiju²⁴

(Knjiga 3: Aktivnost HPD TRIS kluba od 10. 1. 2004. do 19. 12. 2004.)

Odmah je vidljivo da su te godine izostali i zimovanje (skijanje) i rafting, a da je broj izleta značajno opao. Primjetno je da se uz mali odaziv na izlete uključuju i „gosti”, tj. broj članova Društva prisutnih na izletu realno je još i manji.

Krajem 2004. godine na prijedlog predsjednika načelno je usvojena ideja da se započne s planiranjem izgradnje „planinarskog doma manjih gabarita” na području Platka, u vezi s čim su već bili obavljani preliminarni razgovori s jedinicama lokalne i regionalne samouprave (Knjiga 1: 39–40).

Do kraja 2004.,²⁵ a nekolicina čak i ranije,²⁶ većina članova utemeljiteljske skupštine izašla je iz Društva, što odražava određeno nezadovoljstvo i razilaženje u početnim idejama. Ta je godina stoga bila i najdramatičnijom u padu broja članstva.

5. Kriza i posustajanje u radu (2005. – 2006.)

Kriza u radu tijela nazire se već početkom 2005., kada sjednica Upravnog odbora 11. 1. 2005. nije održana „zbog nedostatka članova” (Knjiga 1: 41). Da bi se doskočilo problemu, a uslijed prestanka aktivnoga rada pojedinih članova, u Upravni odbor kooptiraju se novi članovi (25. 1. 2005: Donald i Mojca Čingrija; Knjiga 1: 42). Izostanak očekivane masovnosti članstva pokušalo se riješiti i smanjenjem članarine za gotovo 50 % u odnosu na seniorsku članarinu (Knjiga 1: 42).

Početkom te godine pokreću se i radne akcije na putovima, odnosno planinarskoj infrastrukturi, iako sve počiva na Raffaelliju i Lupetini, za koje ostaje zabilježeno da su na prostoru Parka prirode Učka 9. veljače radili „na osposobljavanju

²³ Na sljedećoj je stranici dan popis svih članova s brojem sudjelovanja na izletima. Sudeći po tome, najaktivniji su bili sam predsjednik Silvano Raffaelli (svih 12 izleta, i to uglavnom kao vodič), Bruno Viskić (8) te Mojca i Donald Čingrija (7) (Knjiga 3: Učešće članova u aktivnostima od 10. 1. 2004. do 19. 12. 2004.).

²⁴ Doduše, na sljedećoj su stranici dana imena samo dvojice gostiju, a ostatak gostiju zbirno upisan kao „12 djece iz nogometnog kampa u Mrkoplju u prigodi uspona na Čelimbašu.” (Knjiga 3: Aktivnost HPD TRIS kluba od 10. 1. 2004. do 19. 12. 2004.)

²⁵ To su redom Robi Lenac, Bojana Janković, Tatjana Lenac, Alen Bušljeta, Anela Propadalo, Vali Franković, Valter Franković (Knjiga 2: 21, 25, 29, 33, 35).

²⁶ To je Aleksandar Savić (Knjiga 2: 31).

i održavanju infrastrukture Parka” na području „od Matulja do poklona²⁷ i Vele Učke”, a 18. veljače „na obnavljanju opreme i signalizacije na području Poklona, Brgudca, Vranja, Baričkom selu, Semiću, Mandićima, Kožljaku i još nekim točkama” (Knjiga 3: 9. 2. 2005.; 18. 2. 2005.; usp. i Knjiga 4: 9. 2. 2005.; 18. 2. 2005.).

U veljači je održan izlet na Žbevcu, na kojemu su bila samo četiri člana (Knjiga 3: 20. 2. 2005.), od 12. do 14. ožujka troje članova odlazi na zimovanje u Sauris u Italiji (Knjiga 3: 12. – 14. 2005.)²⁸, krajem istoga mjeseca pet članova sudjeluje u usponu na Petehovac (Knjiga 3: 20. 3. 2005.) te u travnju 10 članova na Osoršćicu na Lošinju (Knjiga 3: 3. 4. 2005.). Treba istaknuti da je na Petehovcu ujedno odrađena vježba korištenja zimske opreme, a u svrhu planiranja ozbiljnijih uspona u austrijskim Alpama (Knjiga 4: 20. 3. 2005.)²⁹

U travnju je zabilježeno da je Silvano Raffaelli obavio radni pohod na području od prijevoja Peruč prema Krogu i Stražici na Učki radi izvida, a na kojemu je utvrđeno što treba markirati i gdje postaviti upisnu kutiju (Knjiga 3: 8. 4. 2005.). Iz dnevničkoga zapisa doznajemo da su planirani i žigovi, gdje Raffaelli piše opširnije o svom radu: „Pregledao sam nemarkiranu stazu koja vodi od prijevoja Peruč (kod skretanja za Učku³⁰) do Kroga i potom do kraja hrbta i kote Stražica. U radni dnevnik ucrtao sam mjesta za markacije, putokaze i žigove.” (Knjiga 4: 8. 4. 2005.)

U službenome glasilu Hrvatskoga planinarskog saveza *Hrvatski planinar* ostao je zapis o „planinarsko-likovnoj manifestaciji HPD ‘TRIS kluba’”, u kojemu Silvano Raffaelli piše: „HPD ‘TRIS klub’ iz Lovrana i likovna umjetnica Ania Škrobonja, uz suradnju Javne ustanove Park prirode Učka, 10. lipnja [2006.] priređuju likovnu priredbu ‘Ex tempore pod Učkom’. Ujedno će se toga dana održati planinarski pohod ‘Pet vrhova Lovranšćine’. Na pohod se kreće u 10 sati iz Lovranske Drage, a na završetku puta u Križevici je besplatan planinarski ručak za sve sudionike.” (Raffaelli 2006) U nastavku saznajemo da će izložba biti otvorena sedam dana u lovranskoj galeriji „Laurus” i nalazimo podatke vezane s prijavom na pohod (Raffaelli 2006), a događaj je uredno najavljen u kalendaru akcija za tu godinu u *Hrvatskom planinaru* kao dvodnevni

²⁷ U izvorniku pogrešno upisano malim početnim slovom.

²⁸ Ovo zimovanje sa skijanjem ostavilo je jak dojam na Raffaellija, a tome je možda pridonijela i obiteljska atmosfera s obzirom na to da su se na kraju izletu odazvali još samo Ivan i Robert Raffaelli. Taj dojam dočarava sljedeći zapis, koji objašnjava zašto će mu se vraćati nekoliko puta sljedećih godina: „Prekrasan kraj, prekrasni jednostavni ljudi, kakvi samo gorštaci mogu biti, Sauris je kraj u koji treba navratiti kada se osjeti potreba za mirom i ljepotom.” (Knjiga 4: 12. – 14. 2005.)

²⁹ Dnevnik donosi detaljan opis: „Tečaj upoznavanja i uporabe sigurnosne alpinističke opreme na snijegu u zimskim uvjetima. Tečaj vodio narednik HV i član gorske službe spašavanja (HGS) Ivica Šnajdar iz Delnica. [...] Cilj je bio da se najveći mogući broj naših članova upozna sa načinom kretanja po snijegu i ledu uz obvezno korištenje sigurnosne opreme. Sve to zbog planiranog pohoda na Grossvenediger u austrijskom Tirolu.” (Knjiga 4: 20. 3. 2005.) Nažalost, odaziv na tu vježbu bio je malen – u Dnevniku se navodi da su sudjelovala samo četiri člana (a ne pet kao u opisu pohoda), dok sam izlet na Grossvenediger nije na kraju ni realiziran.

³⁰ Vjerojatno je riječ o zabuni i trebalo je pisati: skretanje za Vojak, tj. vrh Učke.

događaj (10. – 11. 6. 2006.) pod opisom „planinarski pohod i slikarski susret” (Uredništvo 2006).

U lipnju Raffaelli odlazi na sjednicu HPD-a „Bijele stijene” u Tuk (Knjiga 3: 24. 6. 2005.), a dva dana kasnije opet vodi djecu iz sportskog kampa u Mrkoplju na Čelimbašu (Knjiga 3: 26. 6. 2005.).³¹

U kolovozu se ponovno organizira rafting na Soči u Sloveniji, a na kojemu sudjeluje 10 članova (Knjiga 3: 6. 8. 2005.). Tom prilikom išlo se od Bovca do Trnova, a vodostaj je Soče bio dobar (Knjiga 4: 6. 8. 2005.).

Organizira se i centralni višednevni izlet u Alpe od 12. do 15. kolovoza, na kojemu sudjeluje šest članova, koji se uspijevaju uspeti na Stol (2237 m) te obići kanjon Vintgar, a zbog lošega je vremena „uspon na Geisler otpao” (Knjiga 3: 12. – 15. 8. 2005.).

Na otok Ist i uspon na vrh Stražu u ožujku pak odlaze samo dva člana (Knjiga 3: 26. 8. 2005.).

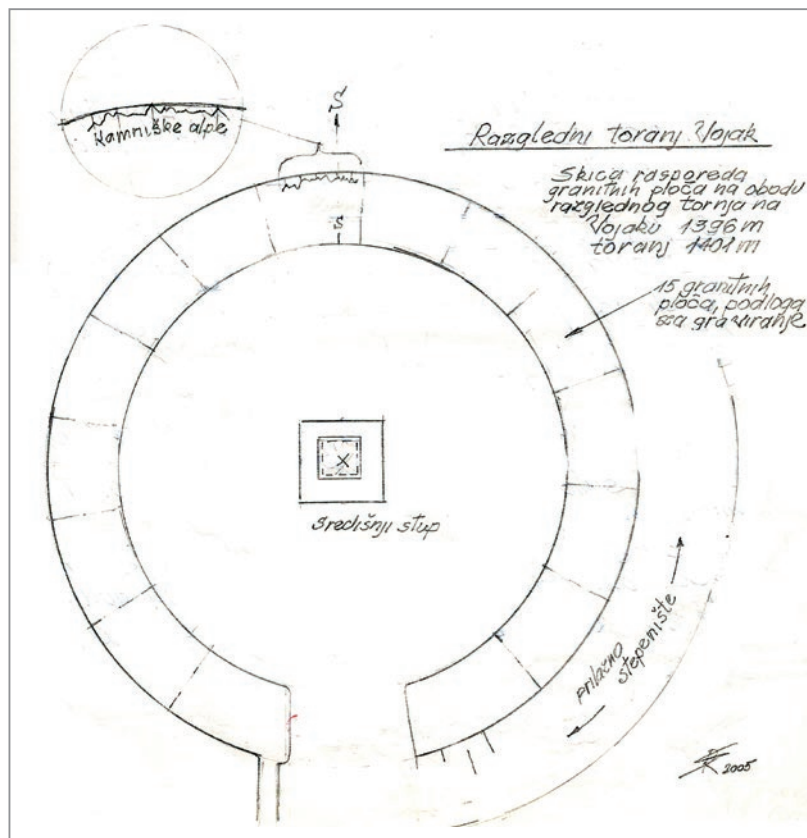
Aktivnost zamire do listopada, kada sedam članova sudjeluje u radnome pohodu na Platak „u cilju utvrđivanja mogućeg lokaliteta za planinarski dom HPD TRIS kluba. Lokacija je od planinarskog doma Sušak udaljena oko 300 m, 50 m južno od šumske ceste što od l. doma Sušak vodi na G. Jelenje” (Knjiga 3: 2. 10. 2005.). U Dnevniku je dano mnogo više informacija o razmatranim lokacijama, ali i bitan podatak o već obavljenim načelnim razgovorima s načelnikom nadležne općine, s kojim je dogovoreno „očekivanje daljnjih razgovora i dostavu idejnog plana koje bi onda općinsko vijeće trebalo razmatrati i po mogućnosti odobriti.” (Knjiga 4: 2. 10. 2005.)

U spomenutim okolnostima, kada su dovedeni u pitanje sjedište i društvene prostorije, u što su uloženi vrijeme i sredstva udruge, a članova je sve manje, pojedince je mogla dodatno uznemiriti ideja o gradnji planinarskoga doma. Naime na sastanku Društva 8. 11. 2005. jedna članica ostaje rezervirana u vezi s projektom gradnje doma, očito shvaćajući zahtjevnost takva projekta i obveza koje bi on podrazumijevao za članstvo u trenutnoj razvojnoj fazi Društva (Knjiga 1: 46).

Dok je ideja doma ostala članovima daleka i već u startu možda bila osuđena na propast, jedna je druga ideja zaživjela, a posebno zahvaljujući tome što je za njezinu realizaciju bio dovoljan jedan energičan nositelj. Riječ je o izradi gravure horizonta na razglednoj kuli na Vojaku. Naime 11. 10. 2005. Bruno Viskić i Silvano Raffelli odlaze na radni pohod na Učku da bi izvršili „pregled oboda razglednog tornja na vrhu Vojak za izgradnju prikaza vidljivih (najvažnijih) točaka na bližem i dalekom obzoru.” Raffaelli zapisuje plan: „Na 15 granitnih obodnih isječaka izgravirati ću narečene točke (kote, visine i dr.). Uzeo sam najvažnije mjere širine i dužine, središnju točku kule i točnu poziciju sjevera.” (Knjiga 3: 11. 10. 2005.) U dnevniku je ostao i zapis o svim preliminarnim do-

³¹ U dnevničkoj knjizi stoji datum 25. 6. 2005., a nalazimo zabilježene čak i poimenično dionike toga kampa (nogometšaše), odnosno one koji su izvršili uspon na Čelimbašu (Knjiga 4: 25. 6. 2005.).

govorima s Javnom ustanovom „Park prirode Učka”, odnosno rad je obavljen na temelju Raffaellijeva „sporazuma sa ravnateljicom Parka prirode Učka da se na primjeren način uredi gornji dio kule na Vojaku. Sporazumom i potpisanim ugovorom obvezao sam se, da se nakon popravka i oblaganja vršnog oboda kule sa granitnim pločama, izgraviram i upišem [...] najvažnije vidljive vrhove i značajne točke na bližem i daljnjem obzoru.” (Knjiga 4: 11. 10. 2005.) Dnevnik donosi podatak da je ni tjedan kasnije Raffaelli opet bio na Vojaku te izvršio detaljnije izmjere i mjerenja (Knjiga 4: 16. 10. 2005.). Svoj će plan realizirati u 2006.

Slika 7. Skica rasporeda granitnih ploča za graviranje točaka na horizontu na obodu razgledne kule na Vojaku. (Knjiga 3: 14. 10. 2005.)

Do kraja godine održan je još samo pohod na Brložnik i Mahen vrh na Čićariji, na kojemu je sudjelovalo 10 članova (Knjiga 3: 30. 10. 2005.). Usprkos slabu odazivu zanimljiv je odabir rute koji je uključivao i nemarkirane staze, odnosno vrhove (Mahen). Raffaelli će napomenuti kako je jako zadovoljan uspješnim pohodom, ali ne i markiranim stazama, koje su obrasle i s vrlo lošim markacijama (Knjiga 4: 30. 10. 2005.).³²

³² Opis toga pohoda ujedno je posljednji upis u Dnevnik (Knjigu 4), što je također pokazatelj svojevrсна zamora, tj. prva knjiga koju je Raffaelli prestao voditi.

Na sastanku 8. studenoga 2005. utvrđuje se da se – unatoč dobru početku godine – nakon početnih nekoliko izleta (Žbevnica, Petehovac i Osorščica) sve „doslovce razvodnilo” i da je članova, izuzev raftinga na Soči, bilo „uvijek premalo” (Knjiga 1: 44). Ostavljen je u zapisu i jedan zanimljiv osvrt na tzv. „planinarske pčelice”, osobe koje ne osjećaju nikakvu posebnu privrženost nekom društvu, već se samo priključuju atraktivnim izletima neovisno o organizatoru, a koji vrijedi donijeti u cijelosti kao odraz negativnih vrijednosti u planinarskome etosu³³:

Uočeno je da nam neki dolaze („prilaze”) samo kada imamo neki privlačni pohod. To su u stvari tzv. „planinarske pčelice” koje oblijeću oko više planinarskih društava i nisu odani članovi. (Knjiga 1: 44)

Uz problem izostanka lojalne kritične mase članstva predsjednik u svojem zapisu u nastavku izražava i negodovanje uslijed nelojalnih postupaka pojedinih članova, koji nisu samo napustili Društvo već su nagovorili i još neke na isto, ističući zaključno:

Društvo osuđuje takvo ponašanje, a što se tiče pčelica njih neće učlaniti u društvo ali će zato tražiti druge ozbiljne članove. [...] Predsjednik ukazuje da biti članom društva zahtjeva: ozbiljnost, odanost, ispunjenje nekih obveza koje nalažu statut i etički profil naše udruge. (Knjiga 1: 45)

Takve pojave u mladu Društvo s malim članstvom zasigurno su djelovale dodatno nepovoljno i loše utjecale na čitav rad, no usprkos tome aktivnost se nastojala održati.³⁴

Dodatan su potres i nesigurnost u rad Društva morale unijeti i vijesti o pokrenutu postupku povrata nacionalizirane imovine koji se tiče dotadašnjega Društvenog doma u Lovranu, a koji je udomljavao brojne udruge, uključujući i Društvo, dok je svakako zabrinjavajuća bila činjenica da je Društvo uložilo značajna sredstva u uređenje prostora sjedišta te da su ga uredili članovi dobrovoljnim radom (Knjiga 1: 45–46).

Na samome početku 2006. organizirano je zimovanje u Saurisu, no obiteljskoga karaktera, sa samo tri sudionika (Knjiga 3: 9. – 12. 2006.).

Usprkos svim izazovima Društvo izrađuje početkom 2006. veličinom skroman, ali kvalitetan i realno ostvariv plan zimovanja, izleta, pohoda i raftinga za tekuću godinu (Knjiga 1: 47–48) te priprema izbornu sjednicu skupštine, čiji je zapisnik sačuvan u izvornu rukopisu i donosi vrijedne podatke. Prvo, iz izvješća predsjednika, nakon dane statistike i usporedbe u broju pohoda prethodnih godina, saznajemo da su rad i aktivnost Društva 2006. značajno opali, da se ne

³³ O etosu planinarenja kao skupu uvriježenih i općeprihvaćenih načina prakticiranja planinarenja kao sporta v. Eterović 2023: 78–83.

³⁴ U 2005. godini s aktivnošću prestaju još tri članice utemeljiteljske skupštine: u veljači Senka Kirša (članica ostaje do kraja godine), u travnju Ondina Draščić, a do kraja iste godine i Lara Kožul (Knjiga 2: 41, 23, 39).

može biti zadovoljan radom i da je moglo biti učinjeno mnogo više. Posebno je kritičan stav iznesen prema slabu odazivu članova na izlete i pohode, a ponajprije mladih, koji su odustajali od izleta nedjeljom „jer nisu bili raspoloženi nakon subotnjih izlazaka.” (Knjiga 1: 51–52) Predsjednika najviše pogađa to što su izostali „tradicionalni pohodi u velegorje”, odnosno alpski izleti, ali ističe i činjenicu da je stalno bilo aktivno samo 10 do 12 članova, da se „na omasovljenju [...] nije postiglo ništa” i da će „to ubuduće biti glavni problem.” (Knjiga 1: 52) Samokritično primjećuje da je odlazak „dijela članstva prouzročeno [...] možda slabom aktivnošću Društva”, a vrlo je kritičan i prema postignućima „po pitanju uređenja i obilježavanja novih planinarskih putova, što je inače tradicija u djelatnosti planinarskih društava.” (Knjiga 1: 52)

Iz financijskoga izvješća doznajemo i detalje financijskoga poslovanja, od čega treba istaknuti da su jedini prihodi od članarina i doznaka Općine Lovran, dok su rashodi odlazili na tri skupine troškova: 1) obveze prema Hrvatskome planinarskom savezu, 2) režije i najam prostora te 3) administrativne troškove i uredski materijal (Knjiga 1: 52–53).

Iz istoga zapisnika saznajemo da je za predsjednika ponovno biran Silvano Raffaelli, da je za dopredsjednika biran Marko Lupetina, a za tajnika – rizničara (tj. blagajnicu) Jasmina Kardoš. Ostali su izabrani članovi Upravnog odbora Mario Kardoš, Goran Rutar, Damir Grgić i Donald Čingrija. U Nadzorni odbor izabrani su Saša Antunović (predsjednik) te Ivan Blečić i Mijo Vlahović (članovi) (Knjiga 1: 54).

Nažalost, plan je skromno realiziran. Unatoč uspješnoj realizaciji ponovnoga zimovanja sa skijanjem u planinarskom domu u Frbežarima (pod upravljanjem PD-a „Kamenjak”) pokraj Tršća u veljači, na koji se odazvalo 10 članova (Knjiga 3: 2. 2006.), održan je još samo pohod na Obruč sa samo tri člana u rujnu (Knjiga 3: 24. 9. 2006.) i na Klek u listopadu, na kojemu je bilo pet članova (Knjiga 3: 1. 10. 2006.).

U toj je godini ipak ostvaren vrlo vrijedan pothvat, koji će ovo Društvo ostaviti u planinarsko naslijeđe, a riječ je o gravuri na razglednoj kuli na Učki. Naime rad je morao biti više puta izvođen preko ljeta jer jedini zapis koji je ostao naznačava da je došlo do nastavka rada: „Nastavak rada na obodu kule sa novim graviranjem i ispunom gravure. Rad trajao od 9⁰⁰ do 15⁰⁰”, a sve je radio Silvano Raffaelli (Knjiga 3: 20. 7. 2006.).

Iz zapisa sa sjednice Upravnoga odbora doznajemo da je 4. 12. 2006. done-sena odluka o upisu u Zajednicu športskih udruga Općine Lovran, a predstavnik je Društva u tome tijelu bio predsjednik Raffaelli (Knjiga 1: 56–57).

6. Pokušaji obnove aktivnosti (2007. – 2008.)

Početkom 2007. ponovno tri člana u istome obiteljskom aranžmanu odlaze na trodnevno zimovanje sa skijanjem na Krvavcu (Knjiga 3: 9. – 12. 1. 2007.), a uslijedio je lijep ritam izleta, koji, nažalost, nije utjecao na povećanje posjećenosti.

Tako je u veljači pet članova sudjelovalo u pohodu po vrhovima otoka Krka (Knjiga 3: 24. 2. 2007.), u ožujku četiri člana u pohodu na vrh Ošalj, Gradac i Kupice na Čičariji (Knjiga 3: 11. 3. 2007.), a sedam članova u pohodu na Primorski Klek (Knjiga 3: 18. 3. 2007.).

U kalendaru akcija za tu godinu najavljen je u *Hrvatskom planinaru* „Planinarski veleslalom (Tršće – Frbežari – skijalište Rudnik)” u organizaciji Društva (Uredništvo 2008, usp. i Spasojević 2007: 29), no po svemu sudeći, događaj se nije realizirao jer nigdje nije pronađen zapis o tome.

U travnju su održana dva izleta, i to na Straževik iznad Mošćeničke Drage, na kojem su sudjelovala četiri člana (Knjiga 3: 1. 4. 2007.), te Snježnik i Guslicu, na kojemu je bilo pet članova (Knjiga 3: 30. 4. 2007.). U istome je mjesecu troje članova sudjelovalo i u ekološkoj akciji čišćenja puta od Brgudca do Korita (Knjiga 3: 4. 2007.). U svibnju je pet članova bilo na izletu na Bitoraj (Knjiga 3: 2. 5. 2007.).

U zapisniku sjednice Upravnoga odbora održane 13. 5. 2007. zabilježeno je da se osniva nova sekcija Društva – Extrem, „prema želji članova da se utemelji sekcija za ekstremno planinarstvo kako bi oni koji žele nastupati u ‘avanturističkim’ i ekstrem utrkama u prirodi imali svoju organizacijsku jedinicu i vodstvo”, te se donosi pravilnik sekcije i odluka o njezinu prvom pročelniku Saši Antunoviću (Knjiga 1: 58–60). Donesena je i odluka o izmjeni teksta i dimenzija pečata s obzirom na to da se htjelo dodati naziv nove sekcije u njega: „HPD TRIS klub – LOVRAN 2002. + EXTREM” (Knjiga 1: 60–61), međutim nema potvrde da je to na kraju i učinjeno. Članovi te sekcije ostvarili su dobre rezultate na utrkama, koje Raffaelli sažima u prigodnu intervjuu povodom pet godina djelovanja Društva:

[...] istaknuo bih neke od takmičarskih uspjeha naših članova, u prvom redu članova ekstreme sekcije kao što je npr. četvrto mjesto 2004. godine para Saša Antunović i Ivan Blečić na Ultra Night Track utrci Plomin – Vojak – Planik – Korita – Poklon – Liganj u sklopu manifestacije Marunada 2004., pojedinačni rezultati Saše Antunović koji je 2007. godine ostvario četvrto mjesto na Ultra track takmičenju na Bjelolasci, te treće mjesto na planinarskoj utrci na Sljemenu. U ovoj godini [2007., op. a.] klupski par Ivana Kastelc i Goran Čertanc imali su brojne zapažene rezultate: na planinarskoj track utrci na otoku Pašmanu – peto mjesto, na Medvednici treći rezultat, na Risnjaku prvi, na Velebitu četvrti, na Bjelolasci drugo mjesto i treće mjesto u Samoboru. (Spasojević 2007: 29)

Prije početka ljeta 2007. planiraju se i dva zahtjevnija izleta kao centralni izleti u narednim godinama: na Triglav 2007. i u Bavorske Alpe 2008. (Knjiga 1: 61), čime je Društvo očito htjelo atraktivnim izletima potaknuti nova učlanjenja, ali i dosadašnjim članovima ponuditi ambicioznije pohode kao sadržajni iskorak u aktivnosti.

Tako je lijep ritam izleta u 2007. okrunjen ambicioznim centralnim godišnjim izletom na Triglav i Triglavska jezera od 7. do 9. lipnja 2007. Na izlet se odazvalo 11 članova, koji su se prvoga dana uspeli do planinarskoga doma na Kredarici, gdje su noćili. Drugi je dan ranojutarnja nezgoda na Kredarici spri-

ječila upravo Raffaellija kao vodiča da se uspne na Triglav, ali ostatak ekipe uspješno se uspeo.³⁵ Treći dan, vrlo otežano zbog ozljede vodiča³⁶, svi se spuštaju do ishodišta na Rudnome polju (Knjiga 3: 7. – 9. 6. 2007.).

Slika 8. S izleta na Triglav; Jezerce 7. 6. 2007. (Arhiva Silvana Raffaellija).

S obzirom na to da je Raffaelli praktički bio vodič svih izleta, ta je ozljeda sigurno utjecala na prekid ritma izleta i većine aktivnosti jer do kraja godine ne nalazimo nikakav zapis. Međutim sadržajne manjkavosti nisu spriječile predsjednika da sudjeluje u važnijim formalnim udruživanjima. Već je spomenuto učlanjenje u Zajednicu športskih udruga Općine Lovran, a 19. 6. 2007. Raffaelli sudjeluje na sastanku predstavnika različitih planinarskih društava oko ponovnog oživljavanja županijskoga planinarskog saveza (Knjiga 1: 62–64).

Da je manjak aktivnosti samo produbio krizu Društva, pokazuje činjenica da je nazočne na sjednici Upravnoga odbora 1. 7. 2007. u uvodu „podsjetio na neodržanu sjednicu [...] i predložio da članovi U. o. predlože neke izmjene koje bi doprinijele boljoj aktivnosti, ali u duhu statuta i važećih akata.” Štoviše, cijela je sjednica protekla u raspravi o poboljšanju djelatnosti Društva te je dogovore-

³⁵ „Odmah nezgoda. Pri silasku u sanitarni prostor pao sam i teško ozlijedio rebra, pa je za mene uspon otpao, dok je 10 članova krenulo, a ja sam ostao u Sali u društvu naših alpinistica koje su se pripremale za ekspediciju na Himalaju. Desetero članova i članica vratilo se je sa vrha u dobrom raspoloženju.” (Knjiga 3: 7. – 9. 6. 2007.)

³⁶ „Za mene je silazak prema Rudnom polju bilo pravo mučenje. Pri svakom koraku kao da mi je nož parao leđa. Hodao sam i penjao se po svakakvim stijenama pa i bespućima od svoje desete godine i nikad mi se unatoč nekom padu ili nezgodnom trenutku nije dogodilo ništa! Trenutak nepažnje u domu uništio mi je namjeru uspona na Triglav. Ipak, nije drugima pokvario ovaj pohod. Sa olakšanjem sam došao do Rudnog polja.” (Knjiga 3: 7. – 9. 6. 2007.)

no da se sazove izvanredna izborna skupština do konca 2007. godine (Knjiga 1: 65–66). Ta skupština ipak nije održana jer je već na sljedećoj sjednici Upravnog odbora, 25. 9. 2007., zaključeno da ona nije potrebna jer „nova ide po redu 2010. godine” (Knjiga 1: 67), već da je dovoljno „nedjelatne” članove Upravnoga odbora zamijeniti novim, kooptiranim članovima, konkretno: „umjesto Damira Grčića – Petra Jurak” i „umjesto Donalda Čingrije – Kristina Pokos” (Knjiga 1: 67). Na toj istoj sjednici potvrđeni su eksplicitno i pročelnici svih sekcija koje djeluju u Društvu:

Marko Lupetina – pročelnik za planinarstvo

Silvano Raffaelli – pročelnik za obrazovanje

– pročelnik za markac. [markacističku, op. a.] djelatnost

Jasmina Kardaš – pročelnik za skijanje

Saša Antunović – pročelnik sekcije Extrem

- do daljnjeg ostaje upražnjeno mjesto pročelnika za rafting, te moguće novo mjesto pročelnika za ekologiju. (Knjiga 1: 67–68)

Nažalost, čini se da je Društvo krenulo putom prioritiziranja forme i osnivanja pojedinih strukturnih jedinica koje bi se popunjavale s vremenom umjesto kvantitativnoga omasovljenja koje bi s vremenom donijelo kritičnu masu potrebnu za kvalitetan rad u različitim djelatnostima poput tih zamišljenih.

Slika 9. S raftinga na Soči, 30. – 31. 8. 2008. (Arhiva Silvana Raffaellija).

Tek početkom 2008., opet u istome, tročlanu aranžmanu kao i prethodne dvije godine (toga je puta odustalo pet članova u posljednji tren), organizira se zimovanje sa skijanjem u Gerlitzenu u Austriji (Knjiga 3: 7. – 12. 1. 2008.).

Održan je zatim izlet pet članova na Zagradski vrh negdje u prvoj polovici godine – nije zabilježen datum (Knjiga 3: 2008.), te na Zavižansku kosu, Balinovac, Veliki Zavižan i Vučjak u srpnju (Knjiga 3: 11. 7. 2008.). Uspjelo se i s organizacijom raftinga na Soči, no otpao je uspon na Mojstrovku drugi dan zbog lošega vremena pa se šest članova vratilo kući (Knjiga 3: 30. – 31. 8. 2008.).

Knjiga pohoda i izleta završava ponovno tabličnim prikazom i kratkom statistikom, no toga puta za sve četiri godine zajedno, što svjedoči o dramatičnu padu aktivnosti. Indikativno je da analiza staje s 30. 8. 2008., što odražava i točku prekida u praćenju aktivnosti, a vjerojatno i u aktivnostima samim:

od 9. 02. 2005. HPD TRIS (članovi)

do 30. 08. 2008. ostvarili su

6 radnih pohoda

1 eko akciju

2 izleta (1 skijaški)

4 zimovanja

1 tečaj korištenja planinarske opreme

18 planinarskih pohoda

Ostvareno je ukupno 9333 m uspona [...]

U svim akcijama je sudjelovalo [...] ukupno 29 članova³⁷

(Knjiga 3: Aktivnost HPD TRIS kluba od 9. 2. 2005. do 30. 8. 2008.)

Posljednji sačuvan zapis u knjizi zapisnika, a ujedno jedini za tu godinu, onaj je od 29. svibnja 2008. o planiranju organizacije izložbe „Duh planina” (Knjiga 1: 70), za koju nemamo potvrde je li održana.

7. Prema kraju: gašenje aktivnosti (2009. – 2019.)

Od 2009. do 2019., sudeći po dostupnim podacima, Hrvatsko planinarsko društvo „TRIS” Lovran postojalo je samo formalno, što se može činiti neobičnim s obzirom na to da to razdoblje gašenja aktivnosti premašuje polovicu postojanja Društva. Nalazimo skromne zapise o usklađenju Statuta te jedan jedini upis u Registar udruga Republike Hrvatske koji uopće svjedoči o datumu održavanja posljednjih dviju skupština i formalnu trajanju mandata potonje, a koji je istjecao 2019. godine. Stoga tu godinu uzimamo i kao stvaran kraj Društva jer nijedna sljedeća nije održana.

Štoviše, ako ćemo slijediti bilješke u sačuvanim arhivskim knjigama, odnosno kada ih je predsjednik Raffaelli prestao voditi, Društvo je efektivno s radom

³⁷ U nastavku je dan zapis članova s najviše sudjelovanja: Silvano Raffaelli (42), Bruno Viskić (28), Marko Lupetina (20) i Goran Rutar (10) (Knjiga 3: Aktivnost HPD TRIS kluba od 9. 2. 2005. do 30. 8. 2008.).

prestalo već 2008., odnosno 2009. godine.³⁸ Tako nalazimo i sačuvan dopis u kojemu HPS upozorava vodstvo HPD-a „TRIS” da u 2010. nisu podigli nijednu člansku markicu i poziva da to učine što prije, u suprotnom će tu osnovnu planinarsku udrugu – prema odredbama Statuta HPS-a – morati konačno izbrisati iz HPS-a (Ispis 2011), što se naposljetku i dogodilo. Sam Raffaelli svojem biografu navodi podatak da je bio predsjednik HPD-a „TRIS” do 2012. godine, kada „se zbog bolesti prestao baviti planinarstvom” (Hemar 2024: 297).

Na izbornoj skupštini 26. siječnja 2011. usvojene su izmjene Statuta, prema kojima je napokon službeno uveden novi puni naziv Društva Hrvatsko planinarsko društvo „TRIS” Lovran, odnosno skraćeni HPD „TRIS” Lovran (usp. Rješenje 2011), što se imalo odraziti i na novi znak i pečat Društva, a mijenja se i Članak 31. prethodnoga Statuta, u kojemu se mijenja odredba „Tri temeljne sekcije su trekking, rafting i skijaška sekcija. Sekcije rade u okrilju Društva, a mogu imati podsekcije koje djeluju pri obrazovnim ustanovama, gospodarskim tvrtkama u Hrvatskoj i inozemstvu.” u odredbu „Sekcije u svojem radu imaju isključivo srodne planinarske djelatnosti kao što su [su] skijanje, kajakarenje, orijentacijske aktivnosti, alpinističku djelatnost, i sl.” (Izmjene Statuta 2011). Ujedno se mijenjaju ciljevi i djelatnosti:

Ciljevi HPD TRIS Lovran, jesu razvijanje planinarstva i srodnih planinarskih aktivnosti radi promicanja i poticanja članstva, prvenstveno mladeži na zajedničko djelovanje i sticanje zdra[v]stveno – duhovnih i kulturnih vrijednosti.

Ostvarivanje ciljeva iz stavka 1. Ovog članka Društvo ostvaruje slijedećim djelovanjem:

- Učlanjenjem i organiziranjem građana svih uzrasta radi bavljenja planinarstvom i srodnim planinarskim aktivnostima svojih sekcija,
- Poticanjem i stalnom promidžbom planinarstva,
- Organizacijom planinarske škole Društva, i stalnim usavršavanjem članstva i vlastitog stručno-pedagoškog kadra zbog zahtjeva koje kvalitetno planinarstvo postavlja članovima,
- Održavanjem izložbi, predavanja, tečajeva, priredbi i raznih akcija u svezi planinarstva i srodnih planinarskih aktivnosti,
- Održavanjem planinarskih športskih[!] takmičenja,
- Organiziranjem markacističkih i ekoloških akcija u prirodi,
- Upravljanje planinarskim objektima, planinarskim putevima i sadržajima,
- Suradnja sa istovrsnim i sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu,
- Izdavanjem planinarskih publikacija, planinarskih karata i drugih planinarskih izdanja (Izmjene Statuta 2011: 3)

Na istoj skupštini bira se novi sastav Upravnoga odbora, koji sada čine Silvano Raffaelli (predsjednik), Marko Lupetina, Petra Jurak, Saša Antunović, Goran Rutar, Irina Pescvary i Kristina Pokos, a tako i novi sastavi Nadzornoga

³⁸ Indikativno je da upravo Raffaelli „2009. organizira i utemeljuje sekciju za očuvanje brodograditeljske baštine Lantina te je priključuje udruzi Naš Lovran čiji je predsjednik do 2016.”, u okviru koje je „osmislio i ostvario postav lovranskog muzeja ‘Kuća lovranskog guca’” (Hemar 2024: 298). Očigledno su se u tome razdoblju njegov angažman i energija pomaknuli s planinarstva prema brodograditeljskoj baštini (v. i u Trinajstić 2015b).

odbora (Davor Bučić, Dragan Ibišević i Ivana Novak) i Suda časti (Marko Lupetina, Petra Jurak i Darko Čabrijan) (Izvod iz zapisnika 2011: 1).

Iz Registra udruga doznajemo da je pretposljednja skupština bila redovna³⁹ i da je održana 26. siječnja 2011., da je posljednja skupština bila izborna i da je održana 19. listopada 2015., na kojoj su ponovno izabrani Raffaelli i Lupetina na mjesto predsjednika, odnosno dopredsjednika, a za likvidatora izabran je Ivan Mišćenić (Registar 2025). Uz Raffaellija i Lupetinu u novome su sastavu Upravnoga odbora Goran Rutar, Petra Jurak, Mario Mišćenić, Dragan Ibišević, Romina Tominić, Ana Bratulić i Petar Ivančić, a u novome sastavu Nadzornoga odbora Ivan Mišćenić, Ana Bratulić i Luka Orešković (Zapisnik 2015). Nakon izborne skupštine 2015. Raffaelli upućuje dopis Tajništvu Hrvatskog planinarskog saveza naslovljen *Očitovanje HPD TRIS o pokretanju djelovanja*, u kojemu obavještava da Društvo „obnavlja svoje djelovanje od 19. listopada 2015. godine kada je održana izborna skupština” (Očitovanje 2015), prilažući novi statut (Statut 2015) i zapisnik izborne skupštine, te moli da im se pošalju članske iskaznice i markice za 2015. godinu. U novome Statutu ponavljaju se odredbe o novome nazivu te pečatu i znaku Društva, a isto tako i ciljevi i djelatnosti:

Ciljevi Društva su:

- razvija kulturni odnos društva i pojedinca prema planinskoj prirodi te planinarskim objektima
- razvija smisao za planinarstvo, te širi i obogaćuje kulturu planinarenja i druženja
- razvija sve vrste planinarskih djelatnosti

[...]

Djelatnosti Društva su:

- unapređuje zaštitu čovjekove okoline,
- priređuje izlete, pohode, razna planinarska natjecanja, logorovanja i slične aktivnosti,
- stručno osposobljava svoje članove kroz planinarske škole, tečajeve i druge oblike obrazovanja,
- priređuje predavanja, izložbe i sl. s planinarskim sadržajima i propagira planinarstvo kroz medije,
- organizira priredbe kulturnog i glazbenog sadržaja, izložbe likovnih i foto sadržaja, planinarske radionice
- izgrađuje i održava planinarske puteve i objekte,
- surađuje s drugim srodnim organizacijama,
- surađuje s turističkim zajednicama (Statut 2015: 2)

Da je Društvo još uvijek nastojalo aktivnije obnoviti djelovanje, potvrđuju podaci iz posebnoga izdanja *Lovranskoga lista*, službenoga glasila Općine Lovran, iz 2015. godine, koje je bilo posvećeno predstavljanju svih udruga koje djeluju na području te jedinice lokalne samouprave, u okviru čega je predstavljen

³⁹ To je vjerojatno pogrešno unesen podatak s obzirom na to da je riječ o godini kada je trebala biti održana izborna skupština, što je i potvrđeno sačuvanom dokumentacijom (usp. Izvod iz zapisnika 2011).

i HPD „TRIS” u vrlo kratku prilogu (Trinajstić 2015b). U njemu se ističe da aktivnost članova „najčešće ovisi o financijskim sredstvima, a li [!] i o raspoloživom vremenu kojeg članovi imaju tijekom vikenda budući da veći dio njih radi u turizmu i u djelatnostima koje se izvode u te dane” (Trinajstić 2015b: 31). Upravni odbor, kako se navodi u toj objavi, čine Silvano Raffaelli (predsjednik), Marko Lupetina (zamjenik predsjednika), Saša Antunović, Petra Jurak, Kristina Pokos, Goran Rutar, Jasmina i Mario Kardoš (pogrešno je napisano Tardoš).⁴⁰ U narednome je razdoblju, kako doznajemo iz istoga izvora, bilo planirano postavljanje obnovljenih putokaza pokraj crkve sv. Roka u Lignju i na Marovićima u Tuliševici za vrh Knezgrada, a tako i dovršetak gravure („vidokrug”) na razglednoj kuli na Vojaku (Trinajstić 2015b: 31).

Iako likvidiranje udruge nije očito nikad provedeno jer se ona i dalje u Registru udruga vodi kao aktivna, ta formalnost ostavlja jedino hipotetsku mogućnost obnove njezina rada s obzirom na to da se smrću Silvana Raffaellija 24. rujna 2024. u praktičnome smislu ugasila i osnovna ideja Društva te njezin glavni motor i udarni pokretač.⁴¹

8. Zaključak

HPD „TRIS”, iako skroman po svojem djelovanju u usporedbi s drugim planinarskim društvima s područja Liburnije, ipak je ostavio takav trag u liburnijskome planinarstvu koji ne smije ostati nezabilježen. Već je i njegova početna ideja da uz planinare okupi i druge *outdoor*-avanturiste, prije svega raftingaše i skijaše, po sebi inovativna i zanimljiva bez obzira na to što nije zaživjela.

Na to da je Društvo imalo visoke ambicije ukazuje planiranje ozbiljnije društvene ekspedicije u Ande, koja je izvorno lijepo zamišljena i pohvalna kao projekt, no koja je zbog nepostojanja objektivnih resursa nužnih za njezinu realizaciju u startu bila osuđena na propast. Svakako valja spomenuti i ambicioznu viziju izgradnje planinarskoga doma, koji mnogim društvima čini okosnicu rada i djelovanja ne samo kao centralno mjesto društvenoga okupljanja već i početak svih radnih akcija i većine izleta te platforma za izvođenje planinarskih škola i drugih edukacija.⁴² Međutim izbor lokacije zasigurno nije bio najsretniji, stoga

⁴⁰ Ovdje uočavamo nepodudarnost navedenoga sastava Upravnoga odbora s podacima koje nalazimo u *Izvodu iz zapisnika izborne skupštine* 26. siječnja 2011., ali s obzirom na to da u Raffaellijevoj arhivi nerijetko postoji više inačica isto naslovljena dokumenta, moguće je da inačica koju smo pronašli nije bila ona finalna ili je u međuvremenu došlo do novih promjena, koje nisu drugdje dokumentirane.

⁴¹ Uza sve ostale opisane aktivnosti Raffaelli je i autorom „triju izdanja planinarskih karata lovranskog područja Učke”, a osim toga „sudjelovao je u programu razvoja planinarskih staza (šetnica) Medveja – Lovranska Draga i staze ‘Dvije kule’ (Lovranska kula i razgledna kula na Vojaku)” (Hemar 2024: 297, 298). O šetnici Medveja – Lovranska Draga v. detaljnije u Randić 2012.

⁴² Najbolji je lokalni primjer planinarski dom Poklon koji je upravo sve navedeno te je tako odigrao ključnu ulogu u ponovnu oživljavanju Planinarskog društva „Opatija” u prvom i drugom

nije uspio u Društvu polučiti ikakvo poistovjećivanje ili upaliti iskru potrebna entuzijazma. Jedan od glavnih razloga tomu što realizacija tako zahtjevnih projekata nije uspjela svakako valja tražiti u vrlo malenu broju članova, koji je ostao glavnim obilježjem te planinarske udruge od početka do kraja.

S druge strane energija predsjednika – s kojim je Društvo nastalo, razvijalo se i na kraju zamrlo – uspjela je važnim povijesnim bljeskovima ostaviti iza sebe neke iznimno važne planinarske sadržaje, poput valorizacije puta od Medveje do Lovranske Drage s poučnim pločama ili pak u granitu izrađene i za buduće generacije sačuvane gravure na obodu razgledne kule na Vojaku.⁴³

Izvori

1. SR = *Arhiva Silvana Raffaellija, Lovran.*

1. Fotoalbum 1 = HPD T.R.I.S., Fotoalbum 1 (rujan 2002. – ožujak 2005.) [62 obrojčene stranice].
2. Ispis 2011 = Hrvatski planinarski savez, Ispis iz članstva u HPS-u, Zagreb, 14. 1. 2011. [1 stranica].
3. Izmjene i dopune Statuta 2003 = *Izmjene i dopune Statuta Trekking, rafting i skiing društva „Tris” Lovran*, 17. 6. 2003. [2 stranice].
4. Izmjene Statuta 2011 = *Izmjene Statuta Trekking, rafting i skiing društva „Tris” Lovran*, 26. 1. 2011. [4 stranice].
5. Izvod iz zapisnika 2011 = *Izvod iz zapisnika izborne skupštine Trekking, rafting i skiing društva [„TRIS”] Lovran*, 26. siječnja 2011. [2 stranice].
6. Knjiga 1 = HPD T.R.I.S., Zapisnička knjiga: zapisnici sjednica Upravnog odbora i proširenih sastanaka [70 obrojčenih stranica].
7. Knjiga 2 = HPD T.R.I.S., Imenik upisanih članova društva od 22. 8. 2002. (imenik je zatvoren i stavljen u stalnu pismohranu 23. 3. 2009.) [168 obrojčenih stranica].
8. Knjiga 3 = HPD T.R.I.S., Knjiga za upis pohoda – raftinga – skijanja, raznih izleta i akcija kluba TRIS u obliku tehničkog opisa [90 neobrojčenih stranica].
9. Knjiga 4 = HPD T.R.I.S., Dnevnik trekking-rafting-skiing kluba TRIS [52 neobrojčene stranice].
10. Obrazac 2005 = Obrazac za članice HPS-a, ispunjen 24. listopada 2005. [2 stranice].
11. Očitovanje 2015 = Hrvatsko planinarsko društvo „TRIS klub” Lovran, *Očitovanje HPD TRIS o pokretanju djelovanja*, Lovran, 16. 11. 2015. [1 stranica].

desetljeću 21. stoljeća (v. Eterović i Ružić 2021: 43–54, 151–162).

⁴³ Gravura je ostala nedovršena jer je nedostajao jedan manji dio (10 %), pa je Silvano Raffaelli osobno kontaktirao s autorima ovoga teksta, koji su se angažirali da se unutar Planinarskoga društva „Opatija” pronađu osobe koje bi dokraja izvele i realizirale gravuru. Taj je zadatak, u suradnji s Raffaellijem, preuzeo član Izvršnoga odbora PD-a „Opatija” i markacist voditelj Boris Rumac. Takav završetak Raffaellijeva „malena životnoga djela” svojevrsan je *hommage* Raffaelliju, a tako velikim dijelom i ovaj članak.

12. Registar 2025 = Ispis iz Registra udruga na dan 10. 10. 2025. URL: <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruga-detalji/4QcBAAABAAEBVFJ-J0wAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAYiDBA> (10. listopada 2025.).
13. Rješenje 2003a = Republika Hrvatska, Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, Služba za opću upravu, Ispostava Opatija, *Rješenje [o upisu u Registar udruga Republike Hrvatske]*, Opatija, 19. 5. 2003. [3 stranice].
14. Rješenje 2003b = Republika Hrvatska, Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, Služba za opću upravu, Ispostava Opatija, *Rješenje [o upisu promjena u Registar udruga Republike Hrvatske]*, Opatija, 3. 7. 2003. [2 stranice].
15. Rješenje 2011 = Republika Hrvatska, Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, Služba za opću upravu, Ispostava Opatija, *Rješenje [o upisu promjena u Registar udruga Republike Hrvatske]*, Opatija, 16. 11. 2011. [3 stranice].
16. Statut 2002 = *Statut Trekking, rafting i skiing društva „TRIS” Lovran*, 22. 8. 2002. [13 stranica].
17. Statut 2015 = *Statut Hrvatskog planinarskog društva „TRIS” Lovran*, 19. 10. 2015. [9 stranica].
18. Zahtjev 2002 = *Zahtjev za upis u Registar udruga*, 25. rujna 2002. [1 stranica].
19. Zaključak 2002 = Republika Hrvatska, Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, Služba za opću upravu, Ispostava Opatija, *Zaključak [o postupku pokrenutom za upis u Registar udruga Republike Hrvatske]*, Opatija, 18. 10. 2002. [3 stranice].
20. Zapisnik 2015 = Zapisnik izborne skupštine HPD-a „TRIS” Lovran, 19. 10. 2015. [4 stranice].

Literatura

1. Eterović, Igor. 2023. *Filozofija i bioetika planinarenja*. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
2. Eterović, Igor; Ivana Eterović. 2021. „Prilog poznavanju povijesti liburnijskoga planinarstva: djelovanje Planinarskoga društva ‘Orljak’ Opatija (1984.–2010.)”. *Zbornik Lovranšćine*, 8, str. 65–113.
3. Eterović, Ivana; Tina Ružić. 2021. *Prvih sedamdeset godina Planinarskoga društva „Opatija” Opatija (1950.–2020.)*. Opatija: Planinarsko društvo „Opatija” Opatija.
4. Hemar, Eduard. 2024. „Zaslužni istarski planinari (5): Silvano Raffaelli”. *Hrvatski planinar*, CVI/6, str. 296–298.
5. Hemar, Eduard. 2025. „In memoriam: Silvano Raffaelli (1943.–2024.)”. *Hrvatski planinar*, CVII/2, str. 94.
6. IPP 2024 = Šepić, Goran (ur.). ³2024. *Istarski planinarski put. Vodič i dnevnik*. Pula: Istarski planinarski savez.
7. Jurčić, Dean. 2022. „Planinarsko društvo ‘Knezgrad’ Lovran”. *145 godina planinarstva u Istri*. Vladimir Rojnić (gl. ur.). Pula: Istarski planinarski savez, str. 122–129.

8. „Kuna od 2002. do danas”, *Kunalipa – Hrvatski numizmatički portal*. 2025. URL: <https://www.kunalipa.com/katalog/tecaj/kuna-2002-danas.php> (5. studenoga 2025.).
9. „Land Art staza Stražica – Sapaćica”. 2021. URL: <https://www.pp-ucka.hr/land-art-staza-strazica-sapacica/> (15. listopada 2025.).
10. Raffaelli, Silvano. 2006. „Planinarsko-likovna manifestacija HPD ‘TRIS klub’”. *Hrvatski planinar*, XCVIII/5, str. 199–200.
11. Randić, Marko. 2012. „Prirodne zanimljivosti uz pješачku stazu Medveja – Lovranska Draga”. *Zbornik Lovranšćine*, 2, str. 295–298.
12. Spasojević, Božidar. 2007. „RAZGOVOR: Silvano Raffaelli o pet godina lovranskog Trisa čiji se članovi bave trčanjem, kajakarenjem i skijanjem. Brda i planine kao poligoni”. *Lovranski list*, III/9, listopad, str. 28–29. [Pretiskano u: Miletić, Cvjetana (gl. ur.). 2012. *Lovran i Lovranci: judi, delo i užanci. Na raskršću dva milenija*. Lovran: Katedra Čakavskoga sabora Lovran, str. 142–143.]
13. Trinajstić, Radovan. 2015a. „Kuća lovranskega guca”. *Lovranski list*, X/37, travanj, str. 2–3. [Pretiskano u: Miletić, Cvjetana (gl. ur.). 2023. *Lovran i Lovranci II: judi su naša bogatija*. Lovran: Katedra Čakavskoga sabora Lovran, str. 314–315.]
14. Trinajstić, Radovan. 2015b. „Hrvatsko planinarsko društvo ‘Tris’ Lovran”. *Lovranski list*, X/38, studeni, str. 31.
15. Uredništvo. 2006. „Kalendar akcija”. *Hrvatski planinar*, XCVIII/5, str. 200.
16. Uredništvo. 2008. „Kalendar akcija”. *Hrvatski planinar*, C/1, str. 41.
17. Vrenc, Miloš. 2022. „Planinarsko društvo ‘Lisina’ Matulji”. *145 godina planinarstva u Istri*. Vladimir Rojnić (gl. ur.). Pula: Istarski planinarski savez, str. 114–121.
18. VUĆ 2025 = Eterović, Igor (ur.). ³2025. *Planinarska obilaznica Po vrhovima Učke i Čičarije: Vodič i dnevnik*. Opatija: Planinarsko društvo „Opatija” Opatija.

Summary

A CONTRIBUTION TO THE UNDERSTANDING OF THE HISTORY OF MOUNTAINEERING IN LIBURNIA: HISTORICAL OVERVIEW OF ACTIVITIES OF THE „TRIS” MOUNTAINEERING CLUB LOVRAN (2002-2019)

The Croatian Mountaineering Club „TRIS“ (hereinafter: the Club) has remained largely unnoticed in local and regional mountaineering and cultural history, and its activities have been completely unexplained. This was certainly influenced by its activity in the shadow of longer-established mountaineering associations from Lovran itself and the wider Liburnia area, which prevented it from securing broader membership and resulted in a relatively short period of activity. Its activities were characterised by innovative ideas

(e.g. combining different outdoor activities – mountaineering/trekking, rafting and skiing – into a unique mountaineering association), ambitious plans (e.g. an expedition to the Andes and the construction of a new mountain hut) and a significant contribution to local mountaineering and tourist content (e.g. information boards along hiking trails). This paper examines the work and activities of the Club, from its founding in 2002 through its first three years of growth and momentum to a period of crisis and stagnation, and ultimately its dissolution. The paper is based on the analysis of available archival sources from several collections, with the core material drawn from the archive of the president of the Club, which contains detailed and fairly complete data on the overall activities of the Society and its membership, as well as a very detailed chronology of its activities. By researching and elucidating the work and activities of the Croatian Mountaineering Club „TRIS“ Lovran, this paper aims to contribute to a better understanding of the history of local and regional mountaineering in particular.

Keywords: mountaineering, rafting, skiing, Liburnia, Lovran, Croatian Mountaineering Club „TRIS“

Prilog 1.**Predsjednik, dopredsjednici i tajnici Društva 2002. – 2019.**

PREDSJEDNIK	
Silvano Raffaelli	22. 8. 2002. – 2006.
Silvano Raffaelli	2006. – 2011.
Silvano Raffaelli	2011. – 2015.
Silvano Raffaelli	2015. – 2019.
DOPREDSJEDNIK	
Senka Kirša	22. 8. 2002. – 25. 2. 2005.
Marko Lupetina, v.d.	25. 2. 2005. – 2006. ⁴⁴
Marko Lupetina	2006. – 2011.
Marko Lupetina	2011. – 2015.
Marko Lupetina	2015. – 2019.
TAJNICI (– RIZNIČARI)	
Tatjana Lenac	22. 8. 2002. – 31. 12. 2004. ⁴⁵
Jasmina Kardoš, v. d.	25. 2. 2005. – 2006. ⁴⁶
Jasmina Kardoš	2006. – 2011.
Jasmina Kardoš	2011. – 2015.
[nema podataka]	2015. – 2019.

⁴⁴ Do izborne skupštine na kojoj je potvrđen, Lupetina je bio vršitelj dužnosti dopredsjednika (Knjiga 2: 37).

⁴⁵ Zanimljivo je da je u upisu članova ispravljena zadnja brojka (Knjiga 2: 29), a što ne čudi s obzirom na to da je formalno tek od 2006. na skupštini odabrana nova tajnica – rizničarka, kako je navedeno gore na temelju zapisnika skupštine, pa je taj podatak ipak usklađen sa stvarnim iščlanjenjem prve tajnice iz Društva.

⁴⁶ Do izborne skupštine na kojoj je potvrđena, Kardoš je bila vršitelj dužnosti tajnice – rizničarke (Knjiga 2: 42).